

ŠVIETIMAS

APDOVANOTI KONKURSO „LIETUVOS KOVŲ UŽ LAISVĘ IR NETEKČIŲ ISTORIJA“ LAUREATAI	3
UNIVERSITETINIŲ MIESTŲ TAPUSI MARIJAMPOLĖ KVIEČIA STUDIJUOTI	19

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

NEATIMTA VILTIS, NESUTRYPTA MEILĖ, NESUNAIKINTAS TIKĖJIMAS... – Irmėna Makauskaitė	4
DUSNYČIA TARPUKARIU – SIENOS PERKIRSTO KAIMO LIKIMAS – Janina Macukonienė	16

SPORTAS

PUNSKO KOVO 11-OSIOS LICĖJAUS KREPŠININKŲ LAIMĖJIMAI – Vaiva Vaicekauskaitė	6
--	---

KULTŪROS BARUOSE

KAIP ČIURLIONIO PIANINAS SUGRĮŽO NAMO – Alicija Krakauskienė	8
III ĮGŪDŽIŲ AKADEMIJA – Aurimas Mieliauskas	21

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

MŪSŲ NEBUS, BET GIRIA ŽALIUOS – Božena Bobinienė	11
---	----

SVEIKA GYVENSENĄ

KAIP BLOGOS NAUJIENOS DARO ĮTAKĄ MŪSŲ PSICHOLOGINEI GEROVEI? – Marija Žemaitytė	14
--	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

IŠLYDIM, BET IŠ ŠIRDIES NEIŠLEIDŽIAM	23
--	----

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	25
-----------------------------	----

SKELBIMAI

Viršeliuose:

LLD konkursų laureatų išvyka į Lietuvą. Raudondvaryje (Iš LLD archyvo)
 Suvalkų darželinukai „Lietuviškame vakare“ (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
 tel. (+48) 87 5161 416
 www.e-ausra.pl
 ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
 16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
 tel. / faks. (+48) 87 5162 125

VYR. REDAKTORĖ Irena Gasperavičiūtė
 REDAKCIJOS SEKRETORĖ Alicija Krakauskienė
 STILISTĖ, KOREKTORĖ Birutė Burdinaitė-Ołów
 TECHN. REDAKTORĖ Aldona Jonušonytė
 KORESPONDENTĖS: Jurgita Stankauskaitė,
 Rasa Žukauskienė, Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2025-05-29

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

**DZIAŁALNOŚĆ MAJĄCA NA CELU OCHRONY,
ZACHOWANIE I ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ
MNIJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH
LUB ZACHOWANIE I ROZWÓJ JĘZYKA REGIONALNEGO**

**Zadanie publiczne pod nazwą:
Wydanie czasopism dla mniejszości litewskiej
„Aušra” i „Aušrelė”**

DOFINANSOWANIE
422 000,00 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
467 420,00 zł
DATA PODPISANIA UMOWY
26-02-2025 r.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidinyje reiškiamą tik autoriaus (-ių) nuomonę ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Projektą „*Lenkijos lietuvių gyvenimo atspindžiai*“ iš dalies finansuoja Medijų rėmimo fondas (gauta parama projektui – 10000 eurų).

MRF
 MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Gyvendami čia, Suvalkų trikampyje, be jokių tyrimų intuityviai nusprendavome, kad kalba yra pagrindinis veiksnys, išsaugantis mūsų bendruomenės gyvybingumą. Todėl buvo kuriamos mokyklos lietuvių mokymo kalba, buvo kovoje ma už mišias gimtąją kalbą, leidžiami lietuviški leidiniai ir knygos. Įtariu, kad santykio su kalba ir sava tapatybe mes mokėmės iš lenkų.

Gal todėl kai kurios Lietuvos valdžios atstovų nuomonės mums sunkiai suprantamos. Šiandien rytą klausiau Lietuvos radijo laidą, kurioje buvo svarstoma, ar Lietuvoje paslaugas teikiantys asmenys privalo mokėti lietuviškai. Pernai rudenį Seimas priėmė tokį įstatymą. „Nėra numatytos lėšos įstatymui įgyvendinti“, – teigė švietimo, mokslo ir sporto viceministras Rolandas Zuozas, aiškindamas, kad kol kas nėra sukurta egzaminavimo A1 lygio sistema. Laidai paskambinęs klausytojas Mindaugas, gyvenantis Vilniaus krašte, į reikalą pasižiūrėjo žymiai paprasčiau. Anot jo, Lietuvos valstybė nesirūpina kitakalbių integravimu, pavyzdžiui, nelietuviškų mokyklų mokiniai, norintys stoti į lietuviškas mokyklas, turi papildomai už savo pinigus mokintis lietuvių kalbos, kad galėtų įstoti. Kitas pavyzdys: pernai vyras apsilankė kirpykloje, kur iš 10 dirbančiųjų nei vienas nemokėjo lietuviškai. Paklausus, kodėl jie nemoka valstybinės kalbos, sakė, kad iš jų to nereikalaujama. Praėjus pusantrų metų – nieko nepasikeitė. „Tai jau 35 metus mes atidedame valstybinės kalbos mokymą, – teigė skambinęs vyras. – Tai kuo tai baigsis?“ Gal ir emociingas pasisakymas, bet kiek jame tiesos!

Kodėl didžiosios tautos rūpinasi, kad jų valstybėse visur būtų susikalbama jų kalba? Gal todėl jos ir didžiosios!

Apdovanoti konkurso „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ laureatai

Gegužės 9 dieną Vilniaus televizijos bokšte vyko iškilmingas Nacionalinio mokinių konkurso „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ laureatų apdovanojimo renginys. Jį organizavo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras kartu su Švietimo ir mokslo ministerija.

Konkursas prasidėjo spalio mėnesį. Mokiniai rašė rašinius, apybraižas, piešė piešinius, kūrė dainas, eilėraščius, filmus, instaliacijas, koliažus, rankdarbius ir kitų meninės raiškos formų darbus. Dalyvaudami konkurse, moksleiviai artimiau susipažino su patyrusių tremtį, okupantų represijas, kovojusių už tėvynės laisvę žmonių skaudžiais likimais.

Prieš iškilmingą renginį atvykę moksleiviai ir jų mokytojai turėjo galimybę pakilti į Televizijos bokštą ir pasigrožėti nuostabia sostinės panorama. Po to visi pakviesti į salę,

kur buvo skelbiami 25-ojo nacionalinio mokinių konkurso „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ laureatai. Šiais metais konkurse dalyvavo 772 mokiniai iš Lietuvos ir lietuviškų mokyklų užsienyje. 5–12 klasių mokinių kūryboje įprasminama dramatiška XX a. Lietuvos istorija: tremtys, Holokaustas, partizaninis karas, neginkluotas pasipriešinimas, 1991 m. sausio įvykiai, R. Kalantos žūties metinės. Iš viso sukurta apie 800 darbų: piešiniai, maketai, rašiniai ir eilėraščiai, filmai, fotografijos ir prezentacijos, dainos.

Labai džiugu, kad tarp nugalėtojų atsirado ir mūsų mokyklos mokinės. Tai penktokė Irmina Makauskaitė ir dvi septintokės Greta Nevulytė bei Uršulė Aleksaitė. Jas konkursui ruošė mokytojos Onutė Vaznelienė, Dalia Makauskienė, Vida Uzdilienė. Labai džiaugiamės, kad mokinių rašiniai buvo taip gerai įvertinti.

Popiežius Pranciškus yra sakęs: „Tauta, kaip ir asmuo, jei praranda šaknis – serga... Asmuo be šaknų, asmuo, užmiršęs savo šaknis – tai sergantis asmuo. Atrasti, susigrąžinti savo šaknis – tai atgauti jėgas, reikalingas kelionei, tai atgauti vaisingumą, tai – kaip sako poetai – vėl žydėti, nes medis gali žydėti tik į žemę suleistų šaknų dėka. Nuo mūsų šaknų priklauso gėris, kurį galime duoti kitiems.“ Visa tai ir atsispindi mūsų laureatų rašiniuose.

Iš Punksko mokyklos archyvo

Neatimta viltis, nesutrypta meilė, nesunaikintas tikėjimas...

Rašinys, dalyvavęs konkurse „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“

IRMINA MAKauskaitė

Kokiomis jūromis ir vandenynais tebeklajoja jie, ieškodami kelio į Tėvynę?..

Skaudu skaityti, klausytis, o iškenčėjusiems – prisiminti tuos laikus, kurie tarsi uždėjo baisų antspaudą mūsų tautos istorijai. Trėmimai lyg negailestingi vandenys sukuriuodami nušlavė džiaugsmą, išsilavinimą, šviesesnį rytojų, vienatvę, sąrašus, debesis, vėliavas, Laisvę – viską paglemžė nerimastinga tėkmė.

Antanas Knyza

Aš esu Irminda Makauskaitė. Gyvenu Punsco krašte. Domiuosi savo šeimos istorija ir džiaugiuosi, kai atrandu ir sužinau ką nors nauja. Aš dar vaikas ir mano gyvenimas vos prasideda, todėl man labai sunku patikėti ir suvokti, koks žiaurus ir negailestingas likimas blaško žmogų, teikia skausmą, neviltį. Visada maniau, kad tik per istorijos pamokas galiu sužinoti apie lietuvių trėmimus į Sibirą, apie kankinimus, skausmą, Tėvynės netekimą, skriaudas, patyčias, netikrumą, melą. Pasirodo – visai ne. Daug apie išgyventas karčias akimirkas ir skausmą išgirdau ir iš savo artimųjų lūpų.

Begalę kartų mano senelė bandė kalbinti savo mamą, mano prosenelę. Prašė, kad atskleistų savo išgyvenimus. Jai buvo sunku, tačiau pasiryžo... Prosenelė susimąstė ir... Jos balsas virpėjo, vėl pajuto tą baimę, kurią kažkada išgyveno. Nors, kaip pati tvirtino, mūsų apylinkės žmonės nepatyrė tiek skurdo, bado, baimės, nebuvo taip engiami rusų, kaip kiti taip pat atitolę krašteliai.

Senoviniame Beraznykų kaime (dabar Paliūnų kaimas, Lenkija) iš lėto bėgo paprastų žmonių gyvenimai: gal ir nelabai pasisekė, gal be turtų, be prabangos, bet – gyvenimai, kuriuos liepė nugyventi Dievas. Ir tik Dievo valia tegalėjo juos nutraukti. Tačiau sukilo šlykšti padermė, nutarusi

Anelė Knyzienė

į savo rankas paimti žmonių gyvenimus. Kokia siaubinga ideologija – naikinti savo artimą! Tarsi įvykdyti planą „išvežti kuo daugiau nelaimėlių“. O tai reiškė gardų maisto kąsnį, šiltą vietelę sovietų valdžios organuose, partinę karjerą. Bet tik, kad reiškė ir Dievo bausmę patiems baudėjams.

Lietuviai, ramiai gyvenantys laisvoje Tėvynėje, net nenumanė, kas gali jų laukti prasidėjus karui ir vėliau. Pabėgėliai iš Lenkijos, kur karas buvo jau prasidėjęs, pasakodavo apie galingą rusų armiją. Lietuviai, aišku,

Knyzų dukros Julija, Anelė, Kastulė

žinojo, jog panašus likimas laukia ir jų šalies, tačiau niekas nenumanė, kad gali būti dar blogiau. 1940 metais iš rytų į Lietuvą įžengė svetimai rusų kariuomenė.

Prosenelių sodyba Beraznykų kaime, Lietuvos ir Lenkijos pakraštyje, buvo tvarkinga, prižiūrėta. Svarbiausia, čia plakė tikro lietuvio širdis. Šeima gyveno santarvėje, mylėjo ir guodė vienas kitą. Už namo, užlipus ant kalniuko, matėsi Būdviečio bažnyčia ir girdėjosi skambantys varpai. Knyzos buvo tikintys, kas sekmadienį ėjo į bažnyčią, meldėsi kiekvieną vakarą prašydami Dievo palaimos šeimai, artimiesiems ir Tėvynei Lietuvai. Tiesiai per jų kiemą tęsėsi valstybinė Lenkijos ir Lietuvos siena. Lietuvos pusėje buvo medinis gyvenamasis namas, o Lenkijos – svirnas ir kluonas. Anelė ir Antanas Knyzos augino tris dukras – Juliją, Anelę ir Kastulę bei sūnų Juozą. Kaip pasakojo prosenelė, dar niekada mūsų Tėvynės istorijoje nėra buvę tiek baimės, siaubo, netikrumo. Žmonės nebuvo saugūs. Rytą vakarą, dieną naktį galėjai sulaukti savo namuose tikrų žvėrių – sovietų valdžios pakalikų. Jie užgriūdavo kaip stichinė nelaimė.

Taip ir atsitiko. 1946 metų birželio mėnesį, labai anksti ryte, prasidėjo lietuvių kančių valandos. Į namus įėję kareiviai liepė pasiimti keletą daiktų ir, grasindami ginklu, išvijo gyventojus iš jų šiltų būstų.

Rusai įsiveržė į Knyzų namus. Jau iš vakaro kaime girdėjosi smarkus šunų lojimas, kuris nieko gero nepranašavo. Prosenelis peržegnojo vaikus ir žmoną, o po to atsidadė Dievo valiai. Dukroms Anelei ir Kastulei pavyko pabėgti ir pasislėpti kaimynų iškastame požeminiame rūsyje, jau Lenkijos pusėje. Taip „per plauką“ pavyko sesėms pasprukti ir pasilikti gimtinėje. Vėliau duktė Anelė pabėgo į Baltarusiją ir ten ištekojo. Minske gyveno iki mirties. Kastulė pas kaimynus ganė žąsis, paskui galvijus. Taip ji susipažino su savo būsimo vyru – Vincu Kraučeliūnu. Jie susituokė ir susilaukė trijų vaikų (Janinos, Jono ir Vito).

Taigi su tėvais išvyko tik jauniausi vaikai – Julė ir Juozas. Knyzų šeimą išvežė į Sverdlovsko sritį... Prosenelė prisiminė ir minėjo tą vietovę, kur išgyveno tiek kančių ir nevilties. Tai Severouralskas, įsikūręs prie Vagrano upės, 440 km į šiaurę nuo

srities centro Jekaterinburgo. Šias vietas suradau internete pateiktame žemėlapyje ir sugretinau su šeimoje pasakotomis istorijomis. Represuotųjų sąrašė (www.lietuviaisibire.lt) atradau savo prosenelių pavardes ir jų likimus. Tuomet man širdis dar smarkiau ėmė plakti. Supratau, kad proseneliai išgyveno tai, kas gyvenime palieka neužgydomą žaizdą, įamžina neužmirštamą antspaudą žmogaus širdyje.

Paprasti kaimo žmonės buvo išvežti į Marijampolės traukinių stotį ir sukrauti į gyvulinius vagonus. Juose žmonių buvo daug, daugiau, negu planuota, bet rusai dėl to nesusirūpino. Jiems rūpėjo kuo greičiau pabaigti darbą. Vagone sąlygos buvo labai prastos: lovų nebuvo, tik gultai, padaryti iš medžio, nebuvo išvietės, tik viena maža (dvidešimties centimetrų skersmens) skylė, ir vienas langelis, pro kurį galėdavo įsiskverbti truputis saulės spindulių.

Pirmųjų tremtinių kelionė buvo labai sunki. Žmonėms neužtekdavo maisto ir vandens. Silpniesni seneliai ir dar visai maži vaikai ar naujagimiai neprisitaikydavo prie baisių sąlygų ir mirdavo kelyje į Sibirą; galbūt taip jiems ir buvo geriau negu pamatyti ir išgyventi visas baisybes, kurios laukė šaltame krašte.

Promočiutė kartodavo, kad tremties vaizdai buvo kraupiausi Lietuvos istorijoje. Sausakimši gyvuliniai vagonai. Ūkininkai, viens už kitą mažesni vaikeliai, jaunuoliai, motina, ilgam, o gal ir visam laikui, dingstantys tėviškės laukai, ilgesingai akimis palydimi tėviškės šilai, upelis, sodas. Mano prosenelė sakė, kad net ir baimės minutę lietuviai slėpė vieni kitus nuo pražūties kaip paukščiai savo paukštelių, vėtrų išmestus iš gimtojo lizdo. Žmonių vargas ir ašaros Lietuvoje tekėjo upėmis.

Prosenelė pasakojo, kaip trėmė nekalts žmones į Šiaurę, toli nuo

Iš šeimos albumo

Anele Knyzienė su dukra Anele

Tėvynės. Ten, kur negyva gamta, kur neauga net žolė, vien apledėjusios samanų dengia amžinai išalusią žemę. Ten, kur saulė nešviečia ištisus pusę metų ir ledinės bangos blaškosi be atodūsių, tarsi apverkdamos skaudų žmonių likimą. Į pasaulio kraštą gabenamieji matė, kaip retėja miškai, plėtėja upės, nuo žemės paviršiaus dingsta medžiai ir krūmai. Kažkur toluose matėsi tik sniegu padengtos kalnų viršūnės.

Žmonės galėjo pasiimti ne daugiau kaip 100 kilogramų namų apyvokos daiktų – drabužių, apavo, baltinių, patalynės, stalo indų, arbatos indų, virtuvės įrankių, maisto produktų – šeimai vienam mėnesiui, turimus

pinigus ir skrynią arba dėžę daiktams susidėti. Taip pat buvo leidžiama pasiimti kirvių, pjūklų ir kitų žemės ūkio daiktų. Visi turėjo būti įsodinti į gyvulinčius vagonus. Viename vagonė negalėjo būti daugiau negu dvidešimt penki žmonės. Jų daiktai buvo sukelti į specialiai tam skirtus keleivinius vagonus. Visa kelionė turėjo užtrukti apie vieną mėnesį.

Žmonės teko gyventi „žvėriškomis“ sąlygomis. Prosnelės teigimu, net ir taip pavadinti esą per švelnu. Greičiau jau tai buvo mirtinos sąlygos.

Atrodytų, nebeliko jokių, net menkiausių, galimybių išlaikyti žmogiškąjį orumą, draugiškumą, artimo ir Dievo meilę. Tačiau žmogaus stiprybė gali būti neišmatuojama. Lietuviai, žiaurios istorijos rankos nublokšti prie Šiaurės jūrų, įrodė sau ir pasauliui stiprybę bei nepalaužiamą valią. Prosnelė pasakojo, kad teko išgyventi didžiulius vargus: vaikų ligas, gimimus ir skaudžias ankstyvas mirtis, tikrą badą, alinantį darbą, žiaurių prižiūrėtojų priespaudą ir patyčias, kankinimą bei skausmingą Tėvynės ilgesį.

(*Bus daugiau*)

Neseniai pasibaigė krepšinio varžybų sezonas. Jis buvo labai intensyvus ir kaip paprastai pasiekta gerų rezultatų. Šiais mokslo metais ir merginų, ir vaikinių komanda dalyvavo turnyre „Z SKS-u do AZS-u“ Balstogėje. Merginos varžėsi su trimis komandomis, nugalėjo visose varžybose ir laimėjo pirmąją vietą su „bilietu“ į finalus Varšuvoje. Vaikinai žaidė ketverias rungtynes ir parsivežė antrąją vietą. Nuvykusios į sostinę merginos atstovavo Palenkės vaivadijai ir laimėjo trečiąją vietą. Pergalę iškovojo su Varšuvos ir Katovicų komandomis, nusileidome Vroclavo ir Biala Podliaska atstovėms.

2024 metų spalio 2 dieną merginos ir vaikinai dalyvavo 3x3 turnyre, kuris vyko taip pat Balstogėje. Merginos laimėjo antrąją vietą, sužaisdamos septynerias varžybas. Kaip ir kiekvienais metais, abi komandos varžėsi „Liceliadoje“. Šiais mokslo metais taip pat grįžome namo su gerais rezultatais. Vaikinių komanda laimėjo trečiąją vietą Palenkės vaivadijoje. Pusfinalyje po pratęsimo mūsų komanda nusileido Balstogės ZSM. Pergalę pelnė žaisdami su Balstogės I licėjumi rungtynėse dėl trečiosios vietos. Naudingiausi komandos žaidėju pripažintas Matas Zdanys.

Merginų komanda tikrai neatsiliko. Kovodamos finale, kuris vyko Vysokie Mazowieckie, taip pat pelnė trečiąją vietą. Komanda žaidė dvi rungtynes su Vysokie Mazowieckie ir Balstogės IV licėjumi. Nors abejas pralaimėjo, dėl gerų rezultatų per visą sezoną merginos pateko ant nugalėtojų pakylės. Sezono naudingiausiomis žaidėjomis pripažintos Gabija Petruškevičiūtė ir Gabija Uzdilaitė.

Šio sezono merginų komanda: Gabija Uzdilaitė, Greta Valinčiūtė, Gabija Petruškevičiūtė, Julija Krakauskaitė, Vaiva Vaicekauskaitė, Aleksandra Kardauskaitė, Inesa

Punsko Kovo 11-osios licėjaus krepšininkų laimėjimai

VAIVA VAICEKAUSKAITĖ

Nevulytė, Edita Latvytė, Rasa Maksimavičiūtė. Vaikinų komanda: Matas Zdanys, Martynas Grigutis, Mangirdas Vektorius, Valdas Kibyšis, Jokūbas Kraučeliūnas, Aleksandras Vaznelis, Eimantas Uzdila, Lukas Jakčinskas, Jokūbas Jankauskas, Blažiejus Kuosa, Jonas Kalinauskas, Daumantas Kuosa.

Vaikinai šį sezoną dalyvavo ir tarptautiniame krepšinio turnyre,

Punsko Kovo 11-osios licėjaus merginų krepšinio komanda su treneriu Dariumi Valinčiumi

Punsko Kovo 11-osios licėjaus vaikinų krepšinio komanda

kuris vyko Suvalkuose. Komanda rungėsi su Suvalkų ZST, Suvalkų I licėjumi ir Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazija. Mūsų žaidėjai iškovojo pirmąją vietą. Rezultatyviausias komandos žaidėjas – Matas Zdanys.

Abiejų komandų treneris – Darius Valinčius. Be jo šių komandų tikrai nebūtų.

Krepšinis – tai didelė mūsų visuomenės aistra. Jis vienija žmones. Tai ne tik fizinė veikla, bet ir būdas ugdyti vertybes, stiprinti dviasią bei kurti tvirtus ryšius.

Kaip Čiurlionio pianinas sugrižo namo

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

ALICIJA KRAKAUSKIENĖ

Neseniai į mano rankas atsitiktinai pateko 1991 m. „Aušros“ 10 numeris. Tik jį atvertus, iškart akys nukrypo į Antano Joniko straipsnį apie M. K. Čiurlionį. Sakoma, kad atsitiktinumų nėra. Gal tai ir tiesa, juolab kad 2025 metai Lietuvoje paskelbti žymaus Lietuvos dailininko, kompozitoriaus, rašytojo Mikalojaus Konstantino Čiurlionio metais. Matyt, pašąmonėje užkoduotas žavesys šia genialia asmenybe intuityviai atvedė prie žinių šaltinio. O ten, mano nuostabai, atsivėrė įdomūs, anksčiau neregėti išminties vartai. Minėto autoriaus

straipsnis bei Rasos Žukauskienės (žurnalo „Aušra“ korespondentės) surastas, betvarkant Lenkijos lietuvių draugijos archyvą, dokumentas paskatino plačiau pasidomėti, o vėliau parašyti straipsnį ir pasidalinti surastais (ne)žinomais faktais, susijusiais su Čiurlionio gyvenimu Varšuvoje ir jo pianinu.

A. Jonikas straipsnyje „M. K. Čiurlionis – kompozitorius ir genialus dailininkas“, be pagrindinės informacijos apie Čiurlionio gyvenimą, pateikia įdomių žinių apie šio kompozitoriaus, menininko atminimo įamžinimą Varšuvoje. Juk ši žymi

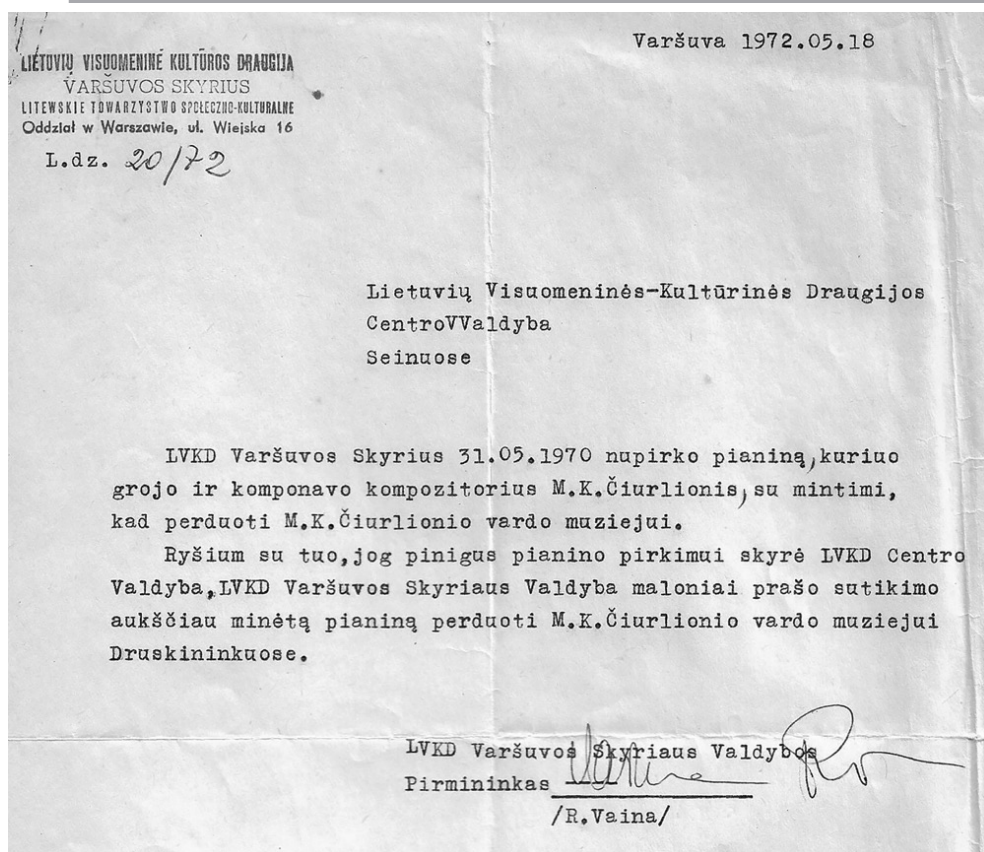
asmenybė čia praleido 8 metus. Šiame mieste studijavo muziką, vėliau dailę, aktyviai dalyvavo kultūriniame gyvenime, vadovavo Varšuvos lietuvių savišalpos draugijos chorui, puoselėjo glaudžius ryšius su Varšuvos kompozitoriais ir dailininkais. Pasak straipsnio autoriaus, daugiausiai prie Čiurlionio atminimo įamžinimo Lenkijos sostinėje prisidėjo Alfonsas Lukošius ir dailininkas Kazimieras Švainauskas. Straipsnyje nepateikiama informacijos apie šiuos asmenis, tad žinių teko ieškoti internete.

A. Lukošius gimė ir augo Bilionių kaime netoli Burkalės ežeriuko. Antrojo pasaulinio karo metais atsidūrė Lenkijoje ir įsikūrė Varšuvos priemiestyje. Būdamas darbštus ir nagingas, pasistatė namą, greta išsikasė tvenkinį, kurį pavadino Burkalės ežeriuku. Visi, kas lankydavosi pas jį lietuviškos veiklos reikalais, turėjo galimybę pasėdėti prie Burkalės. Tai A. Lukošiaus dėka Vytautas Landsbergis anuomet galėjo lankytis Lenkijoje. Negavęs leidimo išvykti dirbti archyvuose, kad galėtų tyrinėti Čiurlionį, V. Landsbergis pamokytas, jog važiuotų privačiai, susiradęs draugą, kuris parašytų kvietimą. Tokiu būdu užsimezgė ryšiai ir Landsbergis galėjo atvykti į Lenkiją. „Tai buvo genialių rankų šaltkalvis, kuris savo namuose darė mezgimo mašinas (Lenkijoje buvo leidžiama amatų ekonomika) ir kuriam rūpėjo Lietuva, jos kultūra. Pas jį važiuodavo ir dailininkai, dovanodavo savo paveikslų“, – taip apie A. Lukošių rašo pats V. Landsbergis.

Audrius Kapčians nuotr.

M. K. Čiurlionio pianinas „E. Sponnagel“

LVKD Varšuvos skyriaus valdybos pirmininko raštas dėl Čiurlionio pianino perdavimo muziejui Druskininkuose

Labiau žinomas yra K. Švainauskas, kuris gimė Vilniuje ir augo tarpukario Lietuvoje. Jo gyvenimas pažymėtas tremties ir darbo Stalino-gorsko šachtose. Po karo į gimtinę jis grįžo tik trumpam ir netrukus emigravo į Lenkiją. 1950 m. Krokuvos dailės akademijoje K. Švainauskas įgijo meninės grafikos ir molbertinės tapybos diplomus. Vėliau dirbo dailės ir piešimo mokytoju Piasečne, buvo Lenkijos dailininkų sąjungos narys, dalyvavo Mozūrijos kultūros draugijos organizuojamuose architektūros paminklų fiksavimo projektuose. Jo kūrinių ciklas „Lietuvių paminklai Lenkijoje“ – tai ne tik meninis, bet ir istorinis liudijimas, skirtas Lietuvos pėdsakams Lenkijoje įamžinti. Jis su didžiule kantrybe išraižė Livos pilį (Lenkija), Vytauto bažnyčią Drogočine, Seinų baziliką, kur palaidotas Antanas Baranauskas, Dariaus ir Girėno žūties vietą, pirmąjį Jono Biliūno kapą Zakopanėje ir kitas lietuvių atminimui

svarbias vietas. K. Švainauskas – taip pat vienas iš pirmųjų „Aušros“ techninių redaktorių. Jo sukurtų grafikų galima rasti senuose „Aušros“ puslapiuose. Minint M. K. Čiurlionio 150-ąsias gimimo metines, šio iškilaus menininko namuose-muziejuje Druskininkuose šių metų pradžioje buvo surengta K. Švainausko grafikos kūrinių paroda „Čiurlionio pėdos, Švainausko akys“.

A. Jonikas minėtame straipsnyje pateikia, kad šių dviejų asmenų – Alfonso Lukošiaus ir Kazimiero Švainausko – iniciatyva buvo pagaminta marmurinė lenta ir pritvirtinta prie Varšuvos esančiame Pustelnike ant buvusios sanatorijos pastato, kur Čiurlionis gydėsi, praleido paskutinius savo gyvenimo metus ir 1911 m. mirė. Anksčiau veikusios Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos (LVKD; dabar Lenkijos lietuvių draugija) Varšuvos skyriaus pirmininko dr. Mykolo Kmitos, A. Lukošiaus ir K. Švainausko

rūpesčiu pagaminta antra marmurinė lenta su M. K. Čiurlionio bareljefu ir užrašu „Tu mieszkai w latach 1905-1907 Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, artysta-malarz i kompozytor litewski“. Ji pritvirtinta Varšuvoje, ant Žuravia gatvės namo nr. 45. A. Lukošiaus rūpesčiu Markų (Varšuvos priemiestis) bažnyčios archyvinėse knygose buvo surasti M. K. Čiurlionio mirties metrikai, rašyti rusų kalba. O kai buvo minimos Markų bažnyčios šimtosios metinės, klebonas leido A. Lukošiiui šventovėje surengti Čiurlionio darbų parodą. Vėliau, kai buvo kuriami Markų bažnyčioje vitražai, A. Lukošiaus iniciatyva ir rūpesčiu viename jos lange įrengtas vitražinis Lietuvos Vytis.

Ir dar viena įdomi informacija pateikta A. Joniko straipsnyje – A. Lukošiiui pavyko surasti pianiną „E. Sponnagel“, kuriuo Čiurlionis skambindavo Druskininkuose dar vaikas būdamas. Vėliau šis instrumentas buvo Varšuvos gydytojo Juozo Markevičiaus, su kuriuo artimai bičiuliavosi Čiurlioniai, šeimos nuosavybė. Jie kasmet vasarojo pas Čiurlionius Druskininkuose. Iš Druskininkų pianinas buvo pervežtas su J. Markevičiaus baldais į Lodzę. Doktorui mirus, jo žmona persikėlė gyventi į senelių namus, o sūnus sutiko pianiną parduoti už 6000 zł. Pinigai buvo surinkti iš LVKD Varšuvos skyriaus narių. Tvarkant Lenkijos lietuvių draugijos archyvą buvo surastas LVKD Centro valdybai Seinuose skirtas 1972 m. gegužės 18 d. raštas, kuriame informuojama: „LVKD Varšuvos Skyrius 31.05.1970 nupirko pianiną, kuriuo grojo ir komponavo kompozitorius M. K. Čiurlionis, su mintimi, kad perduoti M. K. Čiurlionio vardo muziejui. Ryšium su tuo, jog pinigų pianino pirkimui skyrė LVKD Centro Valdyba, LVKD Varšuvos Skyriaus Valdyba maloniai prašo sutikimo aukščiau minėtą pianiną

Pustelnikas. Sanatorija, kur gydėsi Čiurlionis, ir ant sienos pritvirtinta atminimo lenta

perduoti M. K. Čiurlionio vardo muziejui Druskininkuose.“ Raštą pasirašė LVKD Varšuvos skyriaus valdybos pirmininkas R. Vaina. Taip prasidėjo ilga Čiurlionio pianino kelionė namo – ji truko beveik du dešimtmečius. A. Jonikas straipsnyje rašo: „Ilgai teko laukti progos pergabenti instrumentą į Lietuvą. Tokia proga atsirado 1988 metais. Dr. Žeromskio rūpesčiu, tarpininkaujant to meto Lietuvos spaudos atstovui A. Degučiiui ir užsiangazavus Lietuvos kultūros ministru p. Trinkūnui, pavyko minimą pianiną pervežti į Lietuvą ir perduoti M. K. Čiurlionio muziejui. Mainais gautas iš Lietuvos naujas pianinas, kuris iki šiol vartojamas LVKD Varšuvos skyriaus patalpose.“ Taigi Čiurlionio pianinas, iškeliavęs XX amžiaus pradžioje iš Druskininkų į Varšuvą ir Lodzę, kurį laiką prieglobstį suradęs LVKD Varšuvos skyriaus patalpose, pagaliau 1988 m. sugrįžo namo. Dabar jis toliau gyvena savo įdomų gyvenimą Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus padalinyje – M. K. Čiurlionio namuose-muziejuje Druskininkuose. Kam teks lankytis šiame muziejuje

ir pamatyti pianiną „E. Sponnagel“, žinokite, kad čia tas instrumentas, kuris anuometinių Varšuvos lietuvių pastangomis sugrąžintas į namus. Smalsumo vedama, susisiekiu su muziejaus rinkinių kuratore Aušra Sedlevičiūte, kuri patvirtino, kad yra eksponuojamas minėtas pianinas, ir atsiuntė jo nuotrauką. O Taikomosios dailės skyriaus, kuriam priklauso šis eksponatas, vedėja Reda Stuinienė pasidalino informacija,

kad pianiną muziejui perdavė Lietuvos visuomeninės kultūros draugijos Varšuvos skyrius 1987-12-15 raštu. Ji rašo, kad į muziejų pianinas priimtas Ekspонатų priėmimo nuolatiniam saugojimui aktu Nr. 88, 1988-04-06. Ir priduria: „Pianinas anksčiau priklausė Varšuvoje, po to Lodzėje gyvenusiems Čiurlionių draugams Markevičiams. Juo, besimokydamas Varšuvoje, dažnai grodavo M. K. Čiurlionis. Apie tai rašė „Kauno tiesa“ 1988 01 21–22 d.“

Pabaigoje dar noriu parašyti keletą žodžių apie patį straipsnio autorį A. Joniką. Internetu nedaug galima rasti apie jį žinių. Iš Petro Dapkevičiaus straipsnio, publikuoto 2002 m. „Aušros“ 11 numeryje, sužinome, kad 2001 m. gruodžio 5 d. Varšuvoje, sulaukęs 98 metų, mirė Antanas Jonikas – aktyvus Varšuvos lietuvių bendruomenės veikėjas, dažnai rašęs „Aušrai“ straipsnius, vienas iš paskutinių Lietuvos inteligentų, apsigyvenusių Lenkijoje. Varšuvoje A. Jonikas dirbo Lenkijos užsienio prekybos ministerijoje rusų ir lietuvių kalbų vertėju. Glaudžiai bendravo su Žagarių Dapkevičiais, dažnai atvykdavo pas lietuvius į Seinų ir Punsco kraštą.

Dailininko K. Švinausko grafika „Aušros“ 1966 m. 11 nr.

Mūsų nebus, bet giria žaliuos

BOŽENA BOBINIENĖ

Tie, kurie dažniau apsilanko mūsų krašto miškuose, turbūt pastebėjo nemažus pokyčius. Tarkim, Punsko valsčiaus Kreivėngiris (Giluišgiris)* dar prieš penkerius metus buvo daug „pilnesnis“ medžių, o dabar – poeto Justino Marcinkevičiaus žodžiais tariant – „retėja mūsų girios, retėja“... Tiesa, „nuplikę“ pakalnės, kur iš pirmo žvilgsnio stūkso tik kelmiai – yra išvagotos, o tose vagose stiebiasi vos įžiūrimi kelerių metų sodinukai. Bet

žmogus praeidamas pagalvoja: „Vaje, vaje, kada gi tos rykštelės užaugs?“ Ir peršasi įvairūs klausimai, o gal ir pasipiktinimas – ar būtina taip tą mišką plėsti, kirsti ilgaamžius medžius – galėtų jie sau ošti ir keroti.

Ir aš taip galvojau. Juolab kad man miškas, o ypač Giluišgiris, yra labai artimas. Rodos, kiekvienas medis brangus, kiekvieno gaila. Tačiau miškas – tai gyvas organizmas. Kaip ir visuomenė. Medžiai gyvena panašiai kaip žmonės. Gimsta ir miršta. O tas

laikas „per vidurį“ – tai ir yra erdvė, kur vyksta gyvenimas. Ilgas ar trumpas... Įsigilinus tų panašumų galima surasti kur kas daugiau.

Vaikštinėdama po gan smarkiai išretintą girią, stebėdama ką tik žemėje susmaigstytus sodinukus, nusiminusi svarsčiau, ar dar sulauksiu laikų, kai galėsiu čia ateiti ir gėrėtis ošiančiais aukštais medžiais... Stabtelėjus žvelgiau į želdinius ir prisiminiau a. a. Janytę Burdulytę iš Kreivėnų kaimo, su kuria ir kunigu Mariumi Talučiu prieš 10 metų buvome nuvažiavę į Giluišgirį. Pamaži įkopus į Barsukalnį, jau senučiukė moteris nustebusiomis akimis žvelgė į didingus, iškerojusius ąžuolus, kuriuos ji sodino būdama dar jauna mergaitė. Įmanoma, kad ąžuolų rykštelės, kurias kaišiojo į vagas Janytė, buvo vos kelerių, o gal keliolikos metų. Praėjus pusamžiui su kaupu, kalnelis, kur tada stovėjome, jau nebuvo tik „kelmuotas ir nuplikęs“. Aplink mus ošė stiprūs lapuočiai medžiai. Taigi, taip bus ir šiuo atveju – sodinukai, kuriuos dabar matau, po keliasdešimties metų jau teiks užuovėją ir prieglobstį miško gyvūnams, pavėsį paklotės augmenijai ir vietą, kur žmogus, apsikabinęs gyvą kamieną, galės surasti paguodą ir atodūsi...

Pagalvojau, kad noriu ir aš pasodinti. Paimti į rankas liauną medelį ir palydėti jį į miško kelionę.

Ieškojau galimybių prisijungti prie miškasodžio akcijos. Iš pradžių atrodė, kad šiemet jau nepavyks dalyvauti visuomeniškame miško sodinime, mat jau buvo balandžio pabaiga. Bet netikėtai mane pasiekė žinia, kad Suvalkų miškų urėdijos Ančios girininkijoje organizuojamas būtent

Iš Boženos Bobinienės asmeninio albumo

Ąžuolų sodinukai

toks įvykis. Pakalbinau bendramintę Anetą ir nuvykome pasodinti dalelę girios nuostabaus grožio Smalnykų apylinkėse, netoli Jačno ežero. Šis miškasodis – tai iniciatyvos „Miškai naujamam 100-mečiui“ („Lasy na nowe 100-lecie“) ir akcijos „Kartu pasodinkime girią 2025“ („Wspólnie posadźmy las 2025“) dalis. Dalyvaavo keliasdešimt savanorių – įvairių įstaigų, vietos bendruomenių atstovai, gamtos bičiuliai. Na, ir mes, atvykusios iš Punsko. ☺ Visi turėjome vieną tikslą – prisidėti savo darbu kuriant mišką ateities kartoms. Beje, sužinojome, kad panaši akcija vyko dieną anksčiau, balandžio 25-ąją. Tuomet į miškasodį buvo susirinkę ne tik Suvalkų krašto girininkai, bet ir jų kolegos iš Lietuvos bei Latvijos.

Suartoje keltuotoje pakalnėje sodinome medžius, specialiai parinktus būtent tai vietai: paprastuosius ąžuolus, paprastuosius skroblus, dygiąsias slyvas, miškinės obelis, paprastuosius šermukšnius bei paprastuosius erškėčius. Susirinkusiems dalyviams buvo pasiūlyta pasirinkti kurią nors medžių rūšį ir tik ją sodinti numatytoje vietoje. Mes su Aneta pasirinkome ąžuolus. Jų sodinome daugiausia, pačiame centre. Kitos rūšys buvo sodinamos aplink juos – be dirbtinių apsauginių aptvarų, ateityje slyvos, obelys ar erškėčiai atliks natūralaus barjero funkciją: saugos tauriuosius medžius nuo vėjo, miško kenkėjų ir žvėrių. Taigi, medžių rūšys buvo parinktos pagal buveinės sąlygas bei siekiant išsaugoti biologinę įvairovę ir miškų atsparumą kintančioms klimato sąlygoms.

Išklausę instruktažą, prižiūrimi miškininkų, ėmėmės darbo poromis: vienam buvo įteiktas kastuvas, kitam – kibiras dvimečių sodinukų. Dirva nebuvo lengva – molis, akmenys, kelmų šaknys privertė pasistengti labiau. Miškininkai ragino kiekvieną sodinuką dėti į žemę atidžiai – atitinkamu atstumu iškasti pakankamai gilią ir plačią duobę, stengtis

neužlenkti šaknų, kruopščiai užberti jas žeme, ją suspausti, kad neliktų oro tarpų. Kitaip sakant – sodinti sąmoningai, su mintimi ir palinkėjimu, kad medeliai gražiai prigyty ir augty.

Sodindami naujo medyno dalį, turėjome progą pakalbėti su girininkais. Paaiškėjo, dėl ko vaizdas, prie kurio buvome pripratę – aukštų medžių tankumynas, kai kuriose vietose ėmė staigiai nykti. Taip yra dėl miškų ūkyje iš anksto suplanuotų ir vykdomų veiksmų bei su jais susijusių procesų. Galima būtų prieštarauti: kam kirsti? Tegul medžiai auga, kaip jiems patinka – dėl to ir yra miškas. Tačiau analogijų surasime, tarkim, ir žemės ūkyje: kam arti, tręšti, melioruoti – tegul gamta tvarkosi, galima juk auginti viską ekologiškai, tada padėsime bioįvairovei ir klimatui, ir patiems žmonėms. Bet realybė toli gražu neprilygsta idealumui. Tiesa, žemės ūkyje yra ekologiniai ar permakultūriniai ūkiai, o gamtoje – draustiniai, nacionaliniai parkai, saugomos gamtos buveinės. Ir kaip iš žemės ūkio tikimasi pakankamo maisto produktų kiekio, taip iš miškininkystės – medienos. Palyginimų galima pažerti daugiau. Pavyzdžiui, šiais laikais retai kurioje sodyboje augmenija „auga, kaip nori“ – šienaujame žolę, sodiname mums patinkančias gėles, medžius ir krūmus, prižiūrimė aplinką, nes norime, kad ji būtų estetiška, tvarkinga, kad tai būtų graži ir saugi vieta, kur galima pailsėti. Dažnai žygiuoju miškuose ir, nors nevengiu brautis per brūzgynus ir tankumynus, daug maloniau eiti tvarkingai prižiūrimos girios takais... Beje, didžiausia ir svarbiausia užduotis – daryti viską taip, kad išlaikytumėm balansą. Gamtoje nėra tuštumos. „Tuščioje“ vietoje visada atsiranda kas nors nauja. O jeigu norime, kad „nauja“ reikėtų geriau, naudingiau – savo veiksmus nukreipiame tikslinga kryptimi.

Dėl to visoje Lenkijoje, ne tik mūsų krašte, miškuose pastebimi

pokyčiai. Nesigilinsiu čia į diskusiją – kur mediena iškeliauja ir kam atitenka, nes tai jau, galima sakyti, politikos ar ekonomikos klausimas. Svarbu, kad vietose, kur medžiai iškertami – nuolat sodinami nauji.

Statistikos duomenimis^{**}, 2023 m. buvo atliktas miškų atnaujinimas 63,1 tūkst. ha paviršiaus teritorijoje, kur 42,5 % ploto – tai kirtavietės, o 37,2 % – atnaujinimas medynuose. Valstybinių miškų ūkiui, galima sakyti, neskiriami nauji apželdinimo plotai (nauja teritorija miškui), tad visų jaunuolynų sodinimas vyksta vietose, kur anksčiau buvo iškirsti seni medžiai. Taigi, miškas auga ten, kur anksčiau buvo iškirstas, pagal numatytą planą ir miško auginimo taisykles. Lenkijoje, laikantis ūkininkavimo miške gairių, girios yra sodinamos kreipiant ypatingą dėmesį į tinkamas medžių rūšis, atsižvelgiant į natūralią buveinės augmeniją, taigi – jos yra atkuriamos tokiu būdu, kad atgimtų sveika, stipri, atspari ekosistema.

Kartais galima išgirsti palyginimą, kad valstybinių miškų ūkis – tai tiesiog medienos plantacija, kurios tikslas yra siekti pelno. Jeigu taip būtų – po keliasdešimties metų visi medžiai būtų visiškai iškirsti kaip, pvz., kukurūzai (skirtumas tas, kad žemės ūkio kultūros užauga daug greičiau). Tuo tarpu valstybinėse giriose procesai trunka nepalyginamai ilgiau ir vyksta cikliška: nuo jaunuolyno iki senėjančių, ilgaamžių medžių, kurie auga 100, 120 ar dar daugiau metų. Tokiame miške surasime medžius visose augimo stadijose.

Miškininkystė remiasi daugelį metų vykdomais gamtos tyrimais, įvairiais moksliniais rodikliais (miško augmenijos rūšių sudėtis, mikoriziniai grybai, vabzdžiai, paklotės augmenija, dirvožemio bakterijos, buveinės klimatas ir kt.), kurie yra analizuojami ir į kuriuos atsižvelgiama vykdant visus darbus. Girininkų veikla nėra tik išnaudojanti išteklius ar susijusi su kažkokia „lėtų

gamyba“. Suprantama, kad tokią visuomenės nuomonę, pasipiktinimą ir emocijas sukelia pažįstamo ir artimo, bet iškirsto miško plyno lauko vaizdas. Bet jei įdėmiau įsižiūrėsime, toje vietoje pastebėsime kelerių ar ke-liolikos metų sodinukus. Jie jau yra medyno dalis. Ką galime padaryti? Pasitikėti, kad jie bus saugomi ir po kelių dešimtmečių ar šimtmečių, kai mūsų jau nebebus – miškas vis tiek oš. Tam ir yra valstybinių miškų ūkis: tenkinti dabartinius visuomenės po-reikius (užtikrinti miško išteklius – pvz., medienos perdirbimą, miško priežiūrą, saugojimą, pritaikymą turizmui) ir galvoti apie ateitį, apie kitas kartas, kurios šiais ištekliais naudosis po 100 metų. Taigi, čia tai-komas racionalus pusiausvyros po-žiūris: kiek iškertama, tiek sodinama

iš naujo, atsižvelgiant į aplinkos są-lygas, kurios yra tinkamos tam tikrų rūšių medžiams, bei bioįvairovę ar skirtingą augalų amžių.

Savo nuomonę ar požiūrį galima susikurti tik prisilietus prie tam ti-kros problemos tiesiogiai. Išgirdus apie reikalą „iš pirmųjų lūpų“. Kai kuriems dalykams įtakos neturime, bet yra nemažai tokių, kuriuos galime pakeisti. Taigi, jei man rūpi miškas, galiu padėti jį puoselėti. Kaip? Pvz., nešiukšlinti, surinkti išmestas šiukš-les, neniokoti, padėti sodinti mišką...

Kaip atrods pasaulis po 100 metų? Sunku nuspėti, nes mūsų jau nebe-bus. Tačiau galime padaryti kažką, kad ir mažą dalyką, kad planeta, ku-rioje laikinai viešime, ir toliau būtų draugiška ateities kartoms.

Egoizmas – ne tai, kad rūpinamės

savimi ir savo geroje, o veikiau kad naudojame ir eksploatuojame, nieko neduodami mainais. Beje, šioje sri-tyje galime daug kur pasireikšti. Pa-vyzdžiui, prisijungdami prie panašių (kaip anksčiau aprašyta) visuome-ninių akcijų. Aš ir Aneta išsiruošė-me sodinti mišką, bet važiuodamos į vietą matėme, kad kažkas kitas tą dieną sumanė surinkti pakelėse be-simėtančias šiukšles (dar viena opi problema). Kiekvienas gestas, maža iniciatyva turi didelę reikšmę.

Valstybinių miškų akcija „Miškai naujam 100-mečiui“, kurioje ga-lėjome dalyvauti, buvo mums gera patirtis, suteikianti pojūtį, kad daro-me kažką svarbaus ir naudingo. Ne-pakartojamo grožio teritorija, puikus oras, nuostabi atmosfera, mieli ir paslaugūs miško tarnybų darbuoto-jai, pozityvūs žmonės... – miškasodis nebuvo darbas, o tiesiog malonumas.

Grįžau namo su pasitenkinimo ir vidinio džiaugsmo jausmu, kad nau-jai įveistame ažuolyne augs apie 60 mudviejų su drauge pasodintų ažuolų. Turbūt nesulauksime tos akimirkos, kai bus galima vaikščioti po jų iške-rojusiomis lajomis, tačiau visada pasą-monėje kirbės pasididžiavimo jausmas, jog mūsų rankos, kartu su daugybe kitų, prisidėjo prie to, kad žaliuoja dar vienas vertingo medyno lopinėlis.

Šaltiniai ir informacija:

Šiuo metu miškų plotas Lenkijoje viršija 9,2 mln. ha, miškingumas – 29,6 proc. Di-džioji dauguma yra valstybiniai miškai, iš kurių daugiau nei 7,1 mln. ha valdo Valsty-binė miškų ūkio įmonė „Valstybiniai miškai“ (pagal <https://www.lasy.gov.pl/pl>).

* Kreivėngiris (Giluišgiris) priklauso Ši-pliškių (Rybnios) girininkijai. Girinin-kija yra Suvalkų urėdijos Punsko teritorijos (apskrities) dalis. Bendras visos Suvalkų urėdijos (Punsko ir Suvalkų teritorijų) plo-tas 14 281,73 ha (pagal <https://suwalki.bialystok.lasy.gov.pl/de/>).

** <https://stat.gov.pl/obszary-tematycz-ne/rolnictwo-lesnictwo/lesnictwo/lesnictwo-w-2023-roku,3,5.html>.

Sodintojų komanda iš Punsko

Kaip blogos naujienos daro įtaką mūsų psichologinei gerovei?

Pagrindiniai būdai, kaip įveikti stresą

MARIJA ŽEMAITYTĖ

Šiuolaikinis pasaulis, kuriame gyvename, yra globalus kaip niekada anksčiau. Tolimiausius pasaulio kraštus jungia ne tik fiziniai keliai, bet ir nuolatinis informacijos srautas. Atrodo, užtenka vieno telefono spustelėjimo, kad galėtume mintimis nukeliauti kur panorėję. Naujienos mus pasiekia per įvairius kanalus – nuo žinių transliacijų iki netiesioginių pokalbių kasdienybėje. Dėl šių priežasčių informacijos sklaida tampa neatskiriama mūsų kasdienybės dalimi, nuo kurios dažnai yra neįmanoma pabėgti.

Tačiau ne visa informacija turi vienodą poveikį. Dauguma naujienų, siekiant patraukti dėmesį, perteikiamos per stiprią emocinę prizmę: dominuoja karai, nelaimės, smurto protrūkiai. Tai susiję su vadinamuoju negatyvumo šališkumu – psichologiniu reiškiniu, kai žmogaus smegenys instinktyviai reaguoja į pavojų net ir tada, kai jis nėra tiesioginis. Dėl šios priežasties negatyvios naujienos gali daryti gilesnį poveikį, nei atrodo iš pirmo žvilgsnio – jos ilgai neišsėkina, kelia nerimą, skatina apatiškumą.

Svarbu suprasti, kad neigiamas informacinis fonas mus veikia ne tik tada, kai kalbama apie globalias krizes ar grėsmes. Ne mažiau reikšmingas yra ir kasdienis negatyvumas – komentarai apie nelaimės darbe, liūdni pasakojimai iš artimųjų, įtampos kupini pokalbiai ir jų nuotrupos, kuriuos galime išgirsti viešajame transporte ar parduotuvėje.

Nors tokio pobūdžio pavienės naujienos atrodo nereikšmingos, jų poveikis kaupiasi. Ilgainiui ima ryškėti nematoma našta – padidėjęs jautrumas stresui, nuolatinis nerimo fonas ir emocinis perdegimas net be akivaizdžios priežasties.

Svarbu suprasti, kad toks ilgalaikis bet kokių blogų naujienų jutimas mūsų gyvenime gali kelti realią grėsmę psichologinei sveikatai ir gerovei. Nuolatos juntamas nerimo lygis tampa tarsi įprasta mūsų organizmui būseną, kūnas nuolat išskiria kortizolį, kuris laikomas vienu iš pagrindinių streso hormonų. Kortizolis stipriai veikia organizmą: jaučiamas organizmo silpnumas, jautrumas, persitempimas, prasta miego kokybė ar jos stygius, sunku valdyti emocijas. Ši būseną dažnai pasireiškia padidėjusiu dirglumu, dėmesio koncentracijos sutrikimais ar net psichosomatiniais simptomais, tokiais kaip galvos skausmai ar virškinimo sutrikimai. Tokie potyriai gali trukdyti mėgautis kasdieniais džiaugsmams ir įsitraukti į socialinį gyvenimą.

Tad kyla svarbus klausimas: jei blogomis mūsų laikomos naujienos gali sukelti tokius nemalonius potyrius ir pasekmes, ką dėl to reiktų daryti? Ar tokių naujienų reiktų vengti? Atsakymas – ne. Naujienų srautas, nesvarbu, ar jis teigiamas, ar neigiamas, yra neatsiejama kasdienybės dalis. Jis suteikia žinių, padeda suprasti pasaulį ir priimti sprendimus tiek asmeniniame gyvenime, tiek daug

platesniu globaliu mastu. Gyventi visiškai atsiribojus nuo informacijos būtų ne tik sudėtinga, bet ir neatsakinga, tai galėtų sukelti kitų sunkumų. Vietoje to psichologijos mokslas turi išeitį – įvairius sveikus streso ir nerimo valdymo pratimus ir būdus, kurie gali padėti ne tik išlaikyti emocinę pusiausvyrą, sumažinti neigiamą poveikį, tačiau tuo pačiu ir išlaikyti gebėjimą džiaugtis kasdienybėje.

Tad kokie galėtų būti streso įveikos būdai? Vienas jų, susijusių būtent su šia aktualija, būtų gebėjimo sąmoningai pasirinkti informaciją ir jos vartojimo kiekį ugdymas. Nors visiškai atsiriboti nuo naujienų nėra nei realu, nei tikslinga – galima stebėti savo pojūčius išklausant blogas naujienas. Jei jaučiame, kad ši informacija nėra aktuali, o jos neigiamas emocinis fonas mus pernelyg apsunkina – galima tiesiog riboti šios išklausomos informacijos kiekį. Tai tarsi informacijos vartojimo higiena, kurios pagrindinis įrankis – savistaba ir savirefleksija. Svarbu suprasti, kad nuo dalies informacijos nepavyks atsisitraukti, net jei tai kelia stresą, ypač jei ši informacija yra mums svarbi ir aktuali. Šią strategiją labiausiai tinka taikyti blogų naujienų sklaidoje, kurios mums nėra aktualios, tačiau turi stiprų neigiamą emocinį foną. Tokia praktika neskaitina užsimerkti prieš pasaulio įvykius, bet leidžia išlaikyti sveiką atstumą – gyventi informuotai, tačiau be nuolatinės įtampos.

Kita svarbi streso įveikimo

strategija tinka ne tik protinei, bet ir fizinei mūsų atgavai. Mokslininkų teigimu, fizinė veikla daro mus laimingesnius. Trumpas pasivaikščiojimas, darbas sode ar trumpa mankšta padeda mums mažinti kortizolio lygį organizme. Kai asmuo susiduria su įtampa, organizmas aktyvuoja „kovok ir bėk“ režimą, o šis ilgai nei sekina. Reguliarus fizinis aktyvumas gali padėti šį režimą „išjudinti“ ir iškrauti viduje susikaupusią įtampą. Kita fizinio aktyvumo nauda yra ne tik streso hormonų mažinimas, bet ir laimės hormono, vadinamo endorfinu, išskyrimas smegenyse. Šis hormonas siejamas su teigiama nuotaika, motyvacija ir emociniu stabilumu. Dėl šios priežasties net ir trumpas aktyvumo pliūpsnis padeda atsitraukti nuo informacinio triukšmo ir taip tampa tarsi priešnuodis emociniam perdegimui, kuris neretai kyla iš nuolatinio reagavimo į neigiamus įvykius.

Siekdami įveikti stresą negalime sumažinti ir žmogiškojo ryšio svarbos. Kartais nuo viduje susikaupusios įtampos mums gali padėti išsivaduoti ne konkretus įgūdis, o nuoširdus pokalbis su žmogumi, kuris geba išklausti. Emocinis palaikymas suteikia galimybę būti išgirstam net sudėtingiausiomis akimirkomis. Toks pokalbis nebūtinai turi būti gilus – užtenka paprasto kasdienio bendravimo ar šiltų žodžių. Bendravimo metu išsiskiria oksitocinas, dar kitaip vadinamas prisirišimo ir meilės hormonu. Jis taip pat prisideda prie streso hormonų mažinimo, tad neigiami pojūčiai tampa švelnesni. Šio tipo ryšiai kuria psichologinį saugumą ir pojūtį, kad šiame pasaulyje su savo išgyvenimais nesame vieni. O tai sumažina šiais laikais juntamų katastrofų įspūdį ir padeda pasijusti saugiau pasaulyje, kuris neretai yra pateikiamas kaip kupinas grėsmių.

Kitas labai svarbus natūraliai stresą mažinantis veiksnys – kokybiškas miegas. Miego trūkumas aktyvuoja

energijos taupymo režimą, kurį taikant organizmas turi rinktis, kaip jam efektyviau būtų šią energiją panaudoti. Dėl šios priežasties sumažėja mūsų gebėjimas susidoroti su stresinėmis situacijomis, padidėja jautrumas ir irzlumas. Tad reguliarus ir sveikas miego režimas padeda atkurti vidinę pusiausvyrą ir psichologinį atsparumą.

Psichologijos mokslas stresui mažinti pateikia dar vieną gana naują, tačiau labai efektyvią praktiką – dėmesingą įsisąmoninimą. Tai tokie streso įveikos būdai kaip meditacija, gilus kvėpavimas ir buvimas „čia ir dabar“. Jie taip pat mažina streso hormonų kiekį, ramina nervų sistemą ir netgi didina mūsų dėmesio koncentracijos lygį. Pavyzdžiui, nors iš pirmo žvilgsnio meditacija gali atrodyti tik kaip susitelkimas ar kvėpavimo stebėjimas, jos nauda yra ypač moksliskai vertinama. Pastebima, kad reguliariai medituojant mūsų organizmas išmoka greičiau atsipalaiduoti įtemptose situacijose, o kasdienis nerimo lygis sumažėja. Gilus kvėpavimas, kita vertus, taip pat atrodo paprasta praktika, tačiau yra labai veiksmingas ir jį verta taikyti kasdieniame gyvenime. Žmogus įtemptose situacijose ar išgirdęs blogas naujienas sulaiko kvėpavimą arba pagreitina jo dažnį, kas ne tik praskaidina mūsų organizmą deguonimi, tačiau ir palaiko „kovok ir bėk“ režimą. Tuo tarpu gilus ir sąmoningas kvėpavimas padeda šį ciklą nutraukti. Tarsi mūsų smegenims būtų siunčiama žinia: situacija yra saugi, galima nusiraminti. Tad tai ne tik slopina streso atsaką, tačiau ir padeda atgauti emocinę kontrolę. Svarbu žinoti, kad net kelios minutės per dieną sąmoningo ir gilaus kvėpavimo gali žymiai pakeisti būseną, ypač kai nuolatos yra susiduriama su įtempta situacija ar neigiamais dirgikliais.

Paskutinė, tačiau ne mažiau svarbi dėmesingo įsisąmoninimo praktika yra buvimas „čia ir dabar“. Ką tai

reiškia? Ši praktika – dėmesio sukaupimas į esamą dabarties akimirką, neleidžiant mintimis klaidžioti po praeities prisiminimus ar būsimus dienos rūpesčius. Šis gebėjimas padeda dabartį priimti ir patirti pilnavertiškai – girdėti, matyti, jausti ir išgyventi dabartį pilnai, neįjungiant streso dėl to, kas gali „gręsti“. Šios praktikos metu ne tik mažėja vidinis triukšmas, nerimas, bet ir stiprėja emocinis atsparumas. Tai tarsi vidinis sustojimas ir įsiklausymas į save, leidžiantis patirti ramybę net pačiose įtemptiausiose situacijose.

Apibendrinant svarbu pabrėžti, kad šiame pasaulyje gaunama informacija yra tiesiog neatsiejama mūsų kasdienybės dalis, o su ja atkeliaujantis emocinis fonas gali reikšmingai paveikti mūsų psichologinę gerovę. Nuolatinis susidūrimas su blogomis naujienomis, kurių negalime išvengti, gali kelti ilgalaikį stresą ir nerimo lygį. Tad nors atsiriboti nuo naujienų nėra nei realu, nei naudinga, svarbu surasti efektyvių būdų, kaip su dėl blogų naujienų išgyvenamu stresu kovoti ir jį mažinti. Tam gali padėti sąmoningas informacijos vartojimas ir jos atsirinkimas. Tačiau svarbu rūpintis ne tik tuo, ką girdime ar matome, bet ir tuo, kaip gyvename kiekvieną dieną.

Fizinis aktyvumas, kokybiškas miegas bei žmogiškasis ryšys yra tik keli dalykai, kurie efektyviai prisideda prie streso hormonų mažinimo. Ne mažiau veiksmingi yra ir dėmesingo įsisąmoninimo įrankiai: meditacija, gilus kvėpavimas ir buvimas „čia ir dabar“. Šios praktikos mums gali padėti ne tik nuraminti protą ir sumažinti streso lygį, tačiau ir išlaikyti atsparumą išoriniams dirgikliams bei blogoms naujienoms. Svarbu šiame triukšmingame pasaulyje, kuriame gyvename, susikurti įgūdžius, kurie mums padėtų mažinti nerimą, stresą ir išlikti ramiems net ir tada, kai gali atrodyti sunku.

Dusnyčia tarpukariu – sienos perkirsto kaimo likimas

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

JANINA MACUKONIENĖ

Apie Dusnyčios gyvenimą ir veiklą tarpukariu įvairiuose šaltiniuose, aprašančiuose šį laikotarpį, žinių galima rasti labai nedaug. Nustačius demarkacijos liniją, maždaug pusė kaimo teritorijos atiteko Lietuvos valstybei, kita pusė Lenkijai. Sodybas tuo metu visi turėjo Lenkijos pusėje, nes tai buvo gautinis kaimas, o dalį dirbamos žemės Lietuvoje. Pasienio sargyba tokiems ūkininkams išduodavo kiekvieną kartą leidimus, kad galėtų dirbti savo žemę, esančią užsienyje. Tai, žinoma, sukeldavo daug nepatogumų, nes į savo laukus reikdavo eiti aplinkiniu keliu, per perėją, laukti išduodamo leidimo, o dirbant būti stebimam. Grįžtant dažnai buvo daromos kratos, tikrinami javų prikrauti vežimai, stebima, ar dirbantieji neužsiima kontrabanda, ar nesusitinka su Lietuvos piliečiais.

Apie šiuos dalykus pasakodavo dažnai mūsų namuose besilankęs kaimynas Jurgis Skripka, gyvenęs 1911–2007 m. Vykstant kovoms dėl Sūduvos žemių 1919–1920 m., jis jau buvo paaugęs piemenukas. Kaip tik toje vietoje, kur buvo kuoliukais pažymėta demarkacijos linija, Jurgis su kitais piemenukais ir skerdžiumi ganė gyvulius. Pareigūnams nuėjus, skerdžius paragino vaikus, kad perkeltų kuoliukus ir padidintų ganyklos plotą. Po kiek laiko atėję Lietuvos sargybiniai grąžino kuoliukus į savo vietas ir išbarė skerdžių už tokį darbą. Šis suvertė bėdą vaikams, nes juk nepilnamečių nieks nenubaus. Jurgis Skripka mėgdavo pajuokauti, kad jis su bendraamžiais turėjo

galįą nustatyti tarpvalstybinę sieną. Prieš tą sieną nustatant Dusnyčia priklausė Lazdijų parapijai ir Jurgis su savo bendraamžiais dar suspėjo Lazdijuose priimti Pirmąją Komuniją, o prieš tai lankyti ten vykusias paruošiamąsias pamokas. Jo atmintyje buvo išlikę ir kovų dėl šių žemių epizodai – patrankų garsas, kai valgant pusryčius pabiro langai troboje, o tėvas su motina vos spėjo palįsti po stalą, kad apsisaugotų nuo smūgio. Atsiminė, kaip įžengdavo į kaimą tai lietuvių, tai lenkų pareigūnai, skelbdami, kad čia Lietuvos arba kad čia Lenkijos valstybė.

Dusnyčios gyventojai tarpukariu labai daug nukentėjo nuo pasienio apsaugos kareivių. Jiems trukdė kaimė esantys šunys, kurie lojimu perspėdavo apie pasieniečių artėjimą. Kareiviai sugebėdavo nemenkai pakankinti sutiktą žmogų, kuris gal per vėlai pasirodydavo kelyje. O gal tiesiog norėdami pakelti savo nuotaiką, su atkištu šautuvu varydavo žmogų į savo būstinę, kas kiek laiko įsakydami pulti arba šliaužti per purvyną. Nemažai apie KOP kareivių elgesį jau buvo rašyta. Vaizdingai apie tai pasakodavo ir Jurgis Skripka, kuriam teko savo kailiu patirti tokius kančinius. Su ašaromis prisimindavo, kaip jam, dar paaugliui muzikantui, kareivis išplėšė iš rankų neseniai įsigytą brangų smuiką ir sudaužė trančydamas į roges. (Kai kas iš Jurgio Skripkos pasakojimų buvo įrašyta į magnetofono juostas. Deja, dabar tie pasakojimai jau menkai girdimi.)

Kadangi Dusnyčia atsirado prie pat sienos, čia griežtai buvo

draudžiami bet kokie susibūrimai, vakarėliai ar kitokia kultūrinė veikla, kuri tuo metu klestėjo kituose kaimuose. Net šeimos šventės, vestuvės ar krikštynos, kartais buvo trukdoma švęsti. Neleista taip pat įkurti Dusnyčioje Šv. Kazimiero draugijos skyriaus, nors čia buvo daug veiklaus jaunimo ir stengtasi tą skyrių įkurti. Apie tokias pastangas pavyko rasti informaciją pagrindiniame informacijos šaltinyje – „Vilniaus golgotoje“ (penkių tomų leidinys, išleistas Vilniuje 2024 m.) ir istoriko Petro Vitkausko knygoje „Lietuvių draugijų veikla Punske ir Seinų krašte 1926–1939 metais“ (Punksas, 2001). Pastarojoje knygoje pateiktoje lentelėje Dusnyčia įrašyta prie veikusių draugijų 1932 m., bet be įrašo, kada buvo įkurta, ir be kitokių duomenų, kurie pateikti prie kitų skyrių. Reikia manyti, kad tais metais pasiūstas prašymas Suvalkų apskrities viršininkui dėl skyriaus įkūrimo, bet gautas neigiamas atsakymas. Kaip byloja įrašas „Vilniaus golgotoje“, net steigiamojo susirinkimo neleista suorganizuoti: „1932 balandžio 12 d. į Šv. Kazimiero draugijos pranešimą Suvalkų apskrities viršininko įstaigai apie įvyksiantį Šv. Kazimiero draugijos Dusnyčios skyriaus steigiamąjį susirinkimą gautas tą dieną pasirašytas apskrities viršininko raštas, kuriuo minėtas susirinkimas draudžiamas“ (p. 1181).

Kad Šv. Kazimiero draugijos skyriaus neleista įkurti, pasakodavo ir Jurgis Skripka. „Vilniaus golgotoje“ visgi paminėta Dusnyčia prie uždaromų skyrių, bet tai tikriausiai

Senoji Dabulių sodyba

byloja tik, kad buvo prašoma tų skyrių užregistruoti, kaip ir Burokų ar Juodeliškės: „1937 kovo 12 Suvalkų apskrityje, be anksčiau atskirais apskrities viršininko sprendimais sustabdytų ir uždarytų 13-os skyrių, nuo šiol panaikinami likusieji 19 Šv. Kazimiero dr. skyrių šiose vietose: Didžiuliuose, Dusnyčioje, Juodeliškėje, Klevuose, Lumbiuose, Navinykuose, Peleliuose, Pristavonyse, Radžiūčiuose, Raistiniuose, Rašėčiuose, Sankūruose, Seinuose, Skarkiškiose, Trakiškėje, Vidugiriuose, Vidugirių Būdoje, Vilkapėdžiuose, Žvikeliuose“ (p. 2401–2402).

Draugijos skyriaus nebuvimas, be abejo, riboja Dusnyčios kultūrinį gyvenimą tarpukariu, nes čia nebuvo statomi vaidinimai, neveikė ansambliai. Tačiau žinant, kad šiame kaime buvo labai veiklių ir muzikalių žmonių, reikia manyti, jog kai kurie dusnyčiokai įsijungdavo į labai aktyviai veikiantį Žagarių skyrių, kai kurie gal dalyvaudavo Aradnykų skyriaus veikloje. Tikslų informacijų apie tai nėra man pasiekiamuose šaltiniuose, bet atsimenu, kad Jurgis Skripka tai minėdavo. Broliai Jurgis ir Algirdas

Skripkos su smuiku ir armonika buvo dažnai kviečiami groti vestuvėse platesnėje apylinkėje, labai gerai išmanė visus vestuvių papročius, kurių tais laikais buvo gana griežtai laikomasi. Muzikantai gerai žinojo, kada kokią dainą reikia uždainuoti, kada kokią kalbą pasakyti. Mokėjo su humoru visus pralinksminėti, taigi buvo pageidaujami svečiai įvairiuose vakarėliuose. Linksmo būdo ir nenustygstančių vietoje tuo metu buvę ir kitų šio kaimo gyventojų. Kai kuriuos iš jų dar teko pažinti.

ŠVIETIMAS

„Vilniaus golgotoje“ randame informaciją apie Dusnyčios lietuvišką mokyklą. Kai Seinuose po I pasaulinio karo, 1918 m., įsikūrė lietuvių savivaldybė, kaimuose buvo kuriamos lietuviškos mokyklos. Dusnyčioje mokykla įkurta Būdavos namuose, mokė Pavilionis iš Dziviliškių (pagal J. Pajaujį, „Aušra“ 1984 m. 4 nr.). Ji veikė iki vadinamojo lenkų sukilimo: „1919 rugpjūčio 24 ir vėliau Seinuose lenkai sunaikino lietuvių įstaigas: uždarė 9 draugijas su 1300 narių, lietuvių ir mergaičių gimnazijas su

223 mokiniais ir pradžios mokyklą (75 vaikai), užėmė lietuvių gimnazijas, išvaikė Seinų pradžios mokyklą, išplėšė abudu lietuvių bendrabučiu (...). Uždarė lietuvių mokyklas Ramoniškėje, Klevuose, Bubeliuose, Žagariuose, Burbiškiuose, Lumbiuose, Skarkiškiose, Radžiūčiuose, Dusnyčioj, Vidugiriuose, Aradnykuose, Punske, Galiniuose, Vaitakiemy, Senuose Ramonuose, viso 657 vaikų“ („Vilniaus golgota“, p. 44).

Uždarius lietuvišką mokyklą, buvo įkurta lenkiška pas Dabulius. Iš pradžią mokytojauti joje paskirtas Plesevičius, mokantis lietuvių kalbą, nes vaikai nemokėjo lenkiškai (pagal J. Pajaujį). Dusnyčios, kaip ir kitų kaimų, tėvai reikalavo grąžinti lietuvišką mokyklą, tačiau į tai nebuvo atsižvelgta: „1925 ligi kovo 31 Seinų krašte drąsesnieji lietuviai reikalavo iš lenkų valdžios lietuvių kalbos mokyklose, pristatydami tėvų pareiškimus (deklaracijas): Seinų parapija: 1. Lietuviškai lenkiškai esamai Aradnykų mokyklai 22 dekl. 41 vaikui, 2. Būsimai lietuviškai Žagarių mokyklai 22 dekl. 45 vaikams, 3. Lietuviškai lenkiškai Griškonių mokyklai 13 dekl. 23 vaikams, 4. Esamai lietuviškai, bet neveikiančiai Klevų mokyklai 22 dekl. 50 vaikų, 5. Esamai lenkiškai Ramoniškių mokyklai 7 dekl. 13 vaikų, 6. Būsimai lietuviškai Dusnyčios mokyklai 25 dekl. 47 vaikams“ („Vilniaus golgota“, p. 313).

Lenkiškų mokyklų tikslas buvo kuo greičiau sulenkinti ten besimokančius vaikus. Apie tai byloja tuo metu atsijustas Vilniaus spaudai pranešimas: „1929 balandžio 1 d. Šiame lietuviškame kaime lenkiškos mokyklos mokytojas, siekdamas kuo greičiau nutautinti jaunimą, surengė lenkišką vaidinimą“ (ten pat, p. 704). Dabar galėtume pasakyti: kas čia tokio, jeigu mokyklą lenkiška, tai ta kalba ruošiamos ir meno programos. Tačiau patiems gyventojams buvo apmaudu, kad jų lietuviškam kaime neleidžiama veikti nei lietuviškai

Iš Janinos Macukonienės asmeninio albumo

Dusnyčios kaimo kapinaitės laidotuvių metu tarpukariu. Šias kapinaites perkerta valstybinė siena

mokyklai, nei Šv. Kazimiero draugijai, kuri kituose kaimuose ruošia vaidinimus, organizuoja lietuviškus vakarus, o čia stengiamasi jau vaikus auklėti tik lenkiška dvasia. „Ryto“ draugija su centru Vilniuje, kuri pagal statutą rūpinosi švietimu ir lietuviškų mokyklų steigimu, dėdavo daug pastangų, kad įsteigtų lietuviškas mokyklas, pasiryžusi jas išlaikyti. Tačiau įsteigti ir tik trumpai tokias mokyklas išlaikyti jai pavyko vien Žagariuose, Paliūnuose ir kiek ilgiau Vaičiuliškėje. Valdžios įstaigos tokioms mokykloms keldavo labai aukštus reikalavimus dėl patalpų, įrangos, mokymo programos, o mokytojas, be kvalifikacijos dokumentų, turėjo pristatyti dar ir „moralumo liudijimą“. Patenkinti pastarąjį reikalavimą net ir geriausiam mokytojui lietuviui buvo be maž neįmanoma, jeigu norėjo dirbti lietuviškoje mokykloje. Jo nereikėjo, kad galėtų dirbti valdiškoje mokykloje: „1934 birželio apie 12 d. Tie patys mokytojai, negavę moralumo liudijimų ir netvirtinti dirbti „Ryto“ mokyklose, buvo priimami į valdines pradžios mokyklas. Pavyzdžiui, nepatvirtintai „Ryto“ draugijos mokytojai Gertrūda Gudolaitytei buvo

pasiūlyta mokytojauti valdinėje Dusnyčios pradžios mokykloje“ (ten pat, p. 1638). (Ar minėta mokytoja pasinaudojo pasiūlymu, kol kas nepavyko nustatyti.)

Dusnyčios gyventojai kartu su kitų mūsų krašto lietuviškų kaimų žmonėmis bandė kovoti dėl savo teisių, kurias lyg ir garantavo Lenkijos valstybės konstitucija. Apie tai byloja jų pasirašytas protestas: „1924 rugpjūčio 25 Seinų apskrities lietuviai „Vilniaus kelio“ Nr. 35 paskelbė protestą prieš Varšuvos lenkų seimo „mažumų“ teisių įstatymus, kurie neduoda jokių teisių Seinų – Suvalkų srities lietuviams. Pasirašė atstovai Seinų miesto ir kaimų: Radžiūčių, Lumbių, Klevų, Naujasodės, Bubelių, Rubėžankos, Ramoniškės, Paliūnų, Navių, Didžiulių, Vidugirių, Pelalių, Būdos, Taurašyskės, Pristavonių, Burbiškių, Senkūrų, Žegarių, Rašėčių, Skarkiškių, Šklernos, Rakelijos, Aradnykų, Dusnyčios, Juodeliškės, Rimkežerų ir kitų mažesnių kaimų“ (ten pat, p. 284).

DUSNYČIOS GEOPOLITINĖ PADĖTIS

Tiek apie šį gražų Dusnyčios kaimą, esantį tarp Galadusio ir Alno ežerų (sujungtų tekančia per kaimą

Dusios upe, kai kur vadinama Dusne, o neseniai melioruotojų „pakrikštyta“ Łączna vardu), besiribojantį su valstybine siena, Alnų ir Krasnagrūdės kaimais, galima buvo sužinoti iš anksčiau pateiktų šaltinių ir kaimyno pasakojimų. Jurgio Skripkos atmin-tis išsaugojo labai daug vertingų ir sunkiai net pagal archyvinės medžiagas dabar atgaminamų duomenų. Apie 1995-uosius jo paprašiau, kad išvardytų visus gyventojus, iki 1938 m. (pagal kitus šaltinius, iki 1936 m.) gyvenusius gatviniame kaime, pas mus vadinamame sodžiumi. Juos, kaip sakė, jis gerai atsimenąs, nes tos net 36 sodybos buvo susispietusios nedideliame ruože nuo Galadusio kranto iki dabartinės Jono Verkevičiaus sodybos (apie 1,5 km) ir tik keletas – prie kitų kelių. Tie žmonės gyveno tarpukariu Lenkijos teritorijoje ir dalį laukų turėjo už valstybinės sienos (čia dar galiojo tri-laukė sistema).

Kai pagaliau nuspręsta ir Dusnyčioje įgyvendinti žemės reformą (kituose kaimuose tai padaryta daug anksčiau), reikėjo kai kuriems gyventojams persikelti su savo sodybomis į Lietuvoje esančias šio kaimo žemes. Kokiu principu buvo išrinkti tie, kurie turėjo persikelti gyventi į kitą valstybę, gal kada nors atsakys istorikai, nes atsimenančių šį procesą kaimo gyventojų jau seniai nėra tarp gyvųjų. Tie, kurie išsikėlė, galbūt siekdami būti savo tėvynėje, neilgai gyveno naujai įkurtose sodybose, nes po II pasaulinio karo sovietai dėl valstybinės sienos apsaugos juos iškeldino dviejų kilometrų spinduliu, neseniai jų perstatyti pastatai buvo nugriauti, o buvę laukai nederbami apaugo krūmais. Šie žmonės su buvusiais kaimynais ar giminėmis, esančiais kitoje valstybinės sienos pusėje, ilgus dešimtmečius negalėjo susitikti, o dabartinė karta jau visai neatsimena jų pavardžių.

(Bus daugiau)

Universitetiniu miestu tapusi Marijampolė kviečia studijuoti

2024 m. gegužės 22 d. Vyriausybės nutarimu Marijampolės kolegija buvo prijungta prie Mykolo Romerio universiteto (MRU) ir praėjusių metų spalį oficialiai tapo universiteto padaliniu – MRU Sūduvos akademija (SUA). Tai reikšmingas regiono aukštojo mokslo plėtros žingsnis, atveriantis naujas galimybes ne tik studijoms arčiau namų, bet ir mokslo tyrimams, bendrystėms su regiono bendruomenėmis bei verslu.

MRU rektorė prof. dr. Inga Žalėnienė sako, kad Marijampolė, tapusi universitetiniu miestu, turi visas galimybes tapti žinių, inovacijų ir darnios plėtros centru: „Žinome, kad yra didelis tikslas išlaikyti jaunimą gimtajame krašte – kad ir čia turėtų tokias pat galimybes kaip didžiuosiuose miestuose. Į Marijampolę ir Sūduvos regioną įžengęs universitetas tokią perspektyvą suteiks.“ Pasak rektorės, Marijampolė turi potencialą pasekti tokių miestų kaip Groningenas (Nyderlanduose) ar Upsala (Švedijoje) pavyzdžiu, kur universitetai tapo miestų šerdimis. MRU misija – kurti tokią universitetinę dvasį ir čia.

MRU Sūduvos akademija ne tik suteikia galimybę rinktis universitetines studijas netoli savo gyvenamosios vietos, bet ir jau nuo pirmųjų studijų mėnesių – per mentorystės ir praktikos programas, regiono problemų sprendinių įtraukimą į studijų procesus – įsilieti į darbo rinką regione. Mat visos MRU Sūduvos akademijos studijų programos pritaikytos regiono poreikiams ir specifikai, siekiant parengti specialistus, reikalingus vietos darbo rinkai.

MRU rektorė Inga Žalėnienė

Žengdamas į regioną MRU tapo Sūduvos pramonės ir verslo asociacijos (SPIVA) nariu, kad šis tikslas – atliepti regiono poreikius – išties realizuotųsi. Nors SUA studentams bus suteikta galimybė dalį studijų praleisti sostinėje arba užsienyje, dalyvauti tarptautinėse mainų programose, stažuotėse ar specializuotuose kursuose, tikimasi, kad MRU bendrystės su Sūduvos verslo ir viešojo valdymo institucijomis sudarys galimybes realizuoti save pirmiausia gimtajame regione.

Remiantis Užimtumo tarnybos duomenimis, Sūduvos regione 2024 metais didžiausias buvo švietimo (pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokytojų bei specialiųjų poreikių mokinių mokytojų), sveikatos priežiūros (gydytojų, slaugos specialistų ir psichologų), transporto ir

logistikos, finansų ir administravimo (buhalterių, apskaitos specialistų ir administratorių) specialistų poreikis.

Be to, MRU dar 2024 m. vasarą užmezgė dialogus su regiono verslo ir viešojo sektoriaus įstaigomis bei surinko jų poreikio moksliniams tyrimams informaciją. Remiantis ja, SUA sudarė aštuonių į regiono poreikius orientuotų studijų programų paketą. Tai programos Apskaita ir finansai*, Verslo vadyba*, Skaitmeninės technologijos ir kibernetinis saugumas*, Transporto logistika*, ruošiančios darbdavių ypač laukiamus, regionui reikalingus specialistus. Būsimų studentų laukia išskirtinė ir didelės įsidarbinimo galimybes suteikianti programa Iki-mokyklinio ugdymo pedagogika*, orientuota į įtraukujį ugdymą. Socialinis darbas ir žmogaus teisės*

Iš MRU archyvo

– vienintelė Lietuvoje programa, sujungianti šiuos du dalykus, taip pat atliepia milžinišką šių specialistų trūkumą regione. Teisės programoje integruotos teisinės technologijos ir dirbtinis intelektas, o programa Verslo anglų kalba ir komunikacija suteiks verslo ir tarpkultūrinės komunikacijos žinių. Taip pat MRU SUA bus vykdomos Mediacijos, Socialinio darbo, Viešojo administravimo antrosios pakopos – magistrantūros – studijos.

MRU ypač daug dėmesio skiria „mokymosi visą gyvenimą“ koncepcijos realizavimui, laikydamas ją vienu iš esminių šiuolaikinio pasaulio iššūkių atliepiančio ugdymo principų. Tokios studijos – tai ne tik investicija į asmeninį tobulėjimą, bet ir į viso regiono pažangą bei atsparumą pokyčiams. Būtent todėl didžioji dalis SUA siūlomų studijų yra iššęstinės – jos itin patogios ne vien kiti mokymosi baigusiems abiturientams, bet ir jau darbo rinkoje esantiems specialistams. Tokia studijų forma leidžia derinti mokslus su darbu ar kitomis veiklomis, todėl tai puiki galimybė tiems, kurie siekia kelti kvalifikaciją, keisti karjeros kryptį ar tiesiog gilinti žinias savo srityje.

Būsimų SUA studentų laukia ir maloni studijų aplinka. Jau kitais metais planuojama atverti renovuotą MRU Sūduvos akademijos pastatą, kuris bus moderniai pritaikytas studijoms ir mokslui. Jame įrengta 17 auditorijų, interaktyvi vaizdo studija, 3D auditorija, universalios poilsio ir mokymosi erdvės, Marijampolės regioninio STEAM atviros prieigos centro laboratorijos. Visi infrastruktūros sprendimai atlieps šiuolaikinius studijų ir prieinamumo standartus – erdvės bus pritaikytos ir negalia turintiems studentams.

MRU rektorė prof. dr. Inga Žalėnienė pabrėžia,

kad Sūduvos akademija svarbi ne tik Marijampolei ar pačiam universitetui, bet ir visai Lietuvai, siekiančiai konkurencingumo ir darnaus vystymosi visoje šalies teritorijoje. „Visi suprantame regionų svarbą ateities Lietuvai ir Lietuvos konkurencingumui tarptautinėje erdvėje. Marijampolė dėl geopolitinės padėties turi daug nerimo, bet ir daug galimybių. Kaip universitetas, matome dideles regiono plėtros perspektyvas. MRU papildys Sūduvos regiono plėtros strategiją mokslo ir inovacijų elementu“, – sako prof. dr. I. Žalėnienė.

Atrask save kelyje sėkmingos ateities link!

Daugiau informacijos: mrui.eu

** Programos bus vykdomos patvirtintus SKVC.*

Mykolas Romeris universitetas

Atrask save

didžiausiam socialinių ir humanitarinių mokslų universitetu

Skenuok QR kodą ir sužinok daugiau apie studijų programas, priėmimo sąlygas ir karjeros perspektyvas

TOP3

studijų programos

- Bakalauro studijos
- Psichologija
- Teisė ir kriminalistika
- Komunikacija ir skaitmeninė rinkodara

Pažiūrėk, kiek galimybių

Studijų kryptys, iš kurių gali rinktis

- Apskaita
- Filologija
- Informatika
- Informatikos inžinerija
- Komunikacija
- Pedagogika
- Politikos mokslai
- Psichologija
- Socialinis darbas
- Teisė
- Vadyba
- Verslas
- Vertimas
- Viešasis administravimas
- Viešasis saugumas

III įgūdžių akademija

AURIMAS MIELIAUSKAS

Gegužės 16–18 d. „Lietuvių namuose“ Seinuose, įgyvendinant tarptautinį projektą „Path of Cross-border Communities to Wellbeing“ pagal Interreg Lietuvos–Lenkijos bendradarbiavimo programą (LTPL00311), vyko III įgūdžių akademija. Ji tapo reikšmingu žingsniu stiprinant Marcinkonių (Lietuva) ir Seinų (Lenkija) bendruomenių tarpusavio ryšius, skatinant savanorystę, kūrybiškumą, edukaciją ir bendrystę.

EDUKACIJOS IR DIRBTUVĖS – NUO KŪRYBINIŲ PRAKTIKŲ, SAVANORYSTĖS ESMĖS IKI PAŽINTIES SU LENKIJOS PASIENIU

Pirmoji projekto diena prasidėjo smagiomis etnografinėmis edukacijomis. Projekto iniciatoriai kartu su edukatore Inga Krasuckiene vietos gyventojus ir svečius iš Marcinkonių pakvietė į medžiaginių maišelių dekoravimo dirbtuves „Dzūkų raštai“.

Jų metu dalyviai susipažino su tradicinių dzūkiskų ornamentų simboliška, ją pritaikę kurdami unikalius, etnokultūra paremtus maišelių dizainus. Edukatorė Inga papasakojo apie šio meno subtilybes, jo ištakas,

pademonstravo autorinių darbų, įvardino jų paskirtis ir pasakė, kokią naudą teikia šis užsiėmimas. Šia veikla puoselėta tautinį tapatumą, skatinta kūrybišką požiūrį į paveldo interpretavimą, bendradarbiavimą, tobulėjimą.

Antrąją projekto dieną pradėjome naudingais mokymais ir dirbtuvėmis apie savanorystę „Kartu dėl pokyčio“. Jų metu dalyviai susipažino vienas su kitu, gilinosi į savanorystės sąvoką, jos pagrindus, diskutavo apie tai, kokius naudingus įgūdžius ir savybes kiekvienas įneša į grupę, kaip savanorystė prisideda prie asmeninės brandos ir visuomeninės gerovės. Kūrybinėse dirbtuvėse buvo aptariami savanorystės iššūkiai, motyvacija bei ilgalaikė nauda tiek individualiam asmeniui, tiek bendruomenei. Vėliau dalyvavome muilo gaminimo ir žvakių liejimo edukacijose. Jose dalyviai ne tik įgijo praktinių įgūdžių, bet ir

galėjo kūrybiškai atsiskleisti, dirbti komandoje. Užsiėmimus vedė Vidzgailų bendruomenės narės Vilma Butkauskienė ir Sandra Želionienė. Vakarinėje programoje dalyviams buvo pristatytas dokumentinis filmas „Šventė“, atskleidžiantis Lietuvos dainų šventės užkulius, pasirošimo eigą ir emocinį krūvį. Pilnutėlė salė su susidomėjimu stebėjo ne tik tautinės kultūros išraiškas, bet ir žmonių pasiryžimą, atsidavimą tradicijoms. Filmas tapo simboliu jungtimi tarp praeities ir dabarties, priminė apie kolektyvinės atminties, tradicijų išsaugojimo svarbą.

Trečioji projekto diena vainikuota pažintine ekskursija po Lenkijos pasienį. Lydimi gidės Nastutės Sidarienės, dalyviai pažino Lenkijos pasienio vietas, gidė leido atrasti unikalios istorinius, kultūrinius ir gamtos paveldo objektus. Ekskursija prasidėjo Seinuose – mieste, kurio istorinė ir kultūrinė reikšmė glaudžiai susijusi su lietuvių tapatybe. Paskui dalyviai vyko į Burbiškius, kur aplankė paminklą, skirtą Vytauto

Didžiojo 500-osioms mirties metinėms paminėti. Tai lietuvių istorinės atminties ženklas, įprasminantis valstybingumo idėją ir pagarbą tautos didvyriui. Kampuočiuose dalyviai susipažino su vietiniais turizmo ištekliais, menančiais tradicinį Dzūkijos gyvenimo būdą. Vėliau kelias vedė į Puską, kur aplankytas istorinėje klebonijoje įsikūręs muziejus. Čia saugomas gausus etnokultūrinis palikimas – pradedant tradiciniais tekstilės dirbiniais, baigiant vietos meistrų kūryba. Muziejaus gidė papasakojo apie klebonijos istoriją, eksponatų reikšmę.

Ekskursija tęsėsi link trijų sienų sankirtos – Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos. Tai vieta, kur gali būti trijose valstybėse vienu metu. Ekskursijos kulminacija – Stančikų tiltai, žinomi visoje Lenkijoje. Tai tarpukario inžinerijos stebuklas, iškilęs virš vaizdingų miškų ir upių slėnių. Nuo jų atsiveria kvapą gniaužiantys panoraminiai vaizdai. Ekskursija apėmė ir Suvalkų kraštovaizdžio parką, garsėjantį unikaliu reljefu, ežerais bei

saugomomis teritorijomis, kuriose darniai susipina gamta ir kultūra. Pasienio lankymo perlu tapo Vygrių kamaldulių vienuolynas, įkurtas XVII a. Vygrių ežero saloje. Tai vienas išpūdingiausių barokinio stiliaus sakralinių ansamblių Lenkijoje, savo forma primenantis Pažaislio vienuolyną. Šis architektūrinis ir dvasinis centras, suformuotas tarsi viduramžių citadelė, stebina savo mastu, erdvių harmonija, akmenimis grįstomis gatvelėmis, vienuolių nameliais, alėjomis ir galerijomis. Vienuolyno ansamblio istorija siejasi su LDK laikais, kai Jonas Kazimieras Vaza šią vietą paskyrė kamaldulių vienuolių bendruomenei. Kelionė baigėsi ten pat, kur ir prasidėjo – Seinuose, simboliškai sujungus visus patirtus išpūdžius, emocijas bei praturtintas žinias.

Nuoširdžiai dėkojame gidei Nastutei Sidarienei už profesionalų, įtraukiantį pasakojimą, palydą visos kelionės metu, edukatorėms už prasmingą ir kūrybingą laiką kartu bei, žinoma, organizatorėms – Vysk. Antano Baranausko fondo „Lietuvių namai“ Seinuose direktorei Onutei Nevulienėi, Kultūros skyriaus vadovei Daliai Astrauskienei, Varėnos rajono Marcinkonių daugiafunkcio centro direktorei Linai Černiauskienei ir neformalaus švietimo pedagogai Inesai Karsten (projekto partneriams), taip pat visiems dalyviams už sklandų, įdomų ir prasmingą projekto įgyvendinimą, sukūrusį ne tik turiningą laisvalaikį, bet ir dar tvirtesnę Lietuvos ir Lenkijos bendruomenių tarpusavio ryšį.

Projektas „Path of Cross-border Communities to Wellbeing“ – tai ne tik veiklos, bet ir bendrystė, kurios įprasmino savanorystę, kultūros paveldą, tarpusavio pažinimą bei draugiškus kaimyninius santykius.

Interreg

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuva – Lenkija

Išlydim, bet iš širdies neišleidžiam

Šių metų balandžio 22 dieną, ankstų rytą, mirė mūsų močiutė Judita Jurskūnienė.

Judita nugyveno gyvenimą, kuriam svarbiausi buvo šeima, namai ir kasdieniai darbai. Tyliai, ramiai, bet tvirtai – taip, kaip ir gyveno, ji paliko šį pasaulį.

Laidotuvių dieną ją palydėjome šiais žodžiais:

Šiandien palydime amžinybėn Juditą Jurskūnienę – paskutinę Stasio ir Bronės Balytų vaikų kartos atstovę.

Judita, mano močiutė, buvo moteris, kuri savo gyvenimu parodė, ką reiškia stiprybė, atsakomybė ir ryšys su žeme. Jos tvirtumas nekėlė abejonių. Jei ką nors nusprendavo – vadinas, taip ir turėjo būti. Niekada neieškojo lengviausio kelio, bet visada rinkosi savyją – tiesų, konkrečių, paremtą darbais, pareiga ir ištikimybe.

Mylėjo savo aplinką – daržą, gėles, kiemą. Viską prižiūrėdavo taip, kad net ir tada, kai jau reikėjo saugotis, negalėjo sustoti. Aptikdavom ją šluojančią,

sodinančią, ravinčią – atliekančią darbų, kurie močiutei jau buvo draudžiami, bet kurie jai reikė gyvensimui. Ji jautė, kad kol žmogus gali rūpintis savo namais, kol gali būti reikalingas – tol ir gyvena. Ir ji gyveno iki pat pabaigos – savarankiškai, oriai, šviesiai.

Judita iki pat paskutinių dienų gyveno Punske savo namuose, statytuose kartu su vyru, mūsų diduliu Kazimieru. Namai liko tušti, bet jų prasmė – gyva. Tai buvo vieta, kur rinkdavosi visa šeima. Vieta, kur visada galėjai užsukti be įspėjimo ir visada būdavai laukiamas. Šiais laikais tokių namų, o dar svarbiau – tokių jų šeiminių – beveik nebelikę.

Po Kazimiero mirties ji savo noru liko Punske. Tačiau širdyje visada žinojo: jei reikėtų, ji visuomet laukiama ir kituose namuose, gimtajame Pristavonių kaime, kur dabar gyvena sūnus Petras su žmona Birute, jų dukra Asta ir jos vyru Valdu bei dukrytė Livija. Jie visi ją saugojo, lankė, rūpinosi – ne iš pareigos, o iš tikros, nuoširdžios meilės. Ji jautė jų artumą ne tik per šventes ar sunkiais momentais, bet ir paprastoje kasdienybėje – toje, kuri senatvėje tampa svarbiausia.

Judita turėjo savo gyvenimo ciklus. Pavasarį – daržai. Nors kasmet sakydavo, kad jau paskutinis kartas, vis tiek laukdavo, kada galės vėl sėti ir sodinti. Vasarą – svečiai iš Amerikos: dukra Birutė, jos vyras Linas, anūakai Dainius su žmona Myra, Marius ir Aras. Mėgo

žmones, mėgo vakarus, kuriuos ypač brangino praleisdama su drauge Birute – besišnekučiuodamos ar lošdamos kortomis. Turėjo savo ritmą, savo taisykles, savo paprastus džiaugsmus.

Ji turėjo ir labai artimą, ypatingą ryšį su mano mama Danute. Ypač paskutiniaisiais metais jos viena kitai tapo motinišku ramsčiu. Jų ryšys buvo nepatraukiamas – kasdieniai skambučiai, pokalbiai, susitikimai.

O mes – Danutės vaikai ir proanūkiai: aš, Virginija, su vyru Przemeku bei dukromis Gabriele ir Brigita, Povilas su žmona Natalija bei vaikais Danieliumi ir Emilija, Petras, Algirdas ir Monika su Edvinu – šiandien atsiveikiname su paskutine savo močiute ir prosenele. Ir tai labai aiškiai leidžia pajusti, kad užsidaro vienas mūsų gyvenimo skyrius.

Labai reikšmingi močiutei buvo jos kaimynai. Visi ją laikė tarsi visos gatvės močiute. Lankydavo, sveikindavo per šventes, padėdavo. Ypatingą padėką norisi ištarti Julijai – žmogui, kuris besąlygiškai rūpinosi močiute, padėjo ir buvo šalia, visada su meile, švelnumu ir atsidavimu.

Sunku nepastebėti sutapimo: prieš ketverius metus, antrąją Velykų dieną, išėjo mūsų didulis Kazimieras. Šiemet dieną po Velykų – jo žmona, mūsų močiutė Judita. Tarsi jie būtų susitarę. Tarsi gyvenimas pats būtų parinkęs laiką – pavasarį, kai viskas bunda, kai kalbama apie prisikėlimą ir amžinybę. Gal tai ir yra ženklas, kad jiems ten – kita pradžia.

Atrodo, taip neseniai, vos prieš kelis mėnesius, visi linksmai šventėme močiutės 90-ąją gimtadienį. Taip neseniai, vos prieš kelias savaites, ji dar gyveno savo įprastu ritmu, turėjo planų. Sveikata pablogėjo netikėtai, o mirtis atėjo kaip visada – nepasąlyta.

Ir todėl šiandien, būdami čia, turime progą dar kartą sau priminti tai, ką taip

Su anūkiais ir proanūkiais

lengva pamiršti: niekas nėra garantuota. Rytojus nėra savaime aiškus. Jei norim paskambinti – skambinkim. Jei norim aplankyti – lankykim. Jei norim paklausti, kaip sekasi – klauskim. Jei turim ką pasakyti – sakykim šiandien. Nes jei nepabendrausim pirmadienį, antradienio jau gali ir nebūti. Laikas nėra mūsų kišenėje. O žmonės – neamžini.

Močiutė išėjo ramiai. Oriai. Taip, kaip gyveno. Paliko mums ne tik prisiminimus, bet ir pavyzdį, kaip galima nugyventi gyvenimą – su meile darbei, su pagarba kitam žmogui ir aplinkai, su tvirta ištikimybe tam, kas svarbiausia.

Šiandien liūdime. Tačiau šalia liūdesio yra dėkingumas. Už tai, kad ją turėjome. Už tai, kad galėjome stebėti jos pavyzdį. Už tai, kad ji tiek metų buvo ramstis mūsų šeimai.

Visos mūsų šeimos vardu noriu labai padėkoti visiems, kurie mylėjo močiutę, kurie ją lankė, rūpinosi, kalbino, padėjo kasdienybėje.

Ačiū tiems, kas šiandien čia. Savo būvimu liudijate, kad močiutė buvo ne tik mūsų šeimos žmogus. Ji buvo artima ir jums. Ačiū giesmininkams už giesmes, kunigams už maldą. Ačiū šeimos nariams, kaimynams, draugams, visiems, kurie šiuo metu yra kartu mintimis, net jei fiziškai čia būti negali. Ačiū tiems, kurie prisidėjo prie laidotuvių paruošimo. Visa tai labai jaučiame ir nuoširdžiai vertiname.

Tegul šiandienos susikaupimas būna ne tik atsisveikinimas, bet ir padėka už gyvenimą, kurį močiutė nugyveno. Ir už visus žmones, kurie tame gyvenime buvo.

Paskutiniai žodžiai, kuriais noriu atsisveikinti su močiute Judita, tai tos pačios eilės, kuriomis prieš ketverius metus atsisveikinau su diduliu Kazimieru:

Ir vienąkart, pavasari,
Tu vėl atjosi drąsiai –
O mylimas pavasari,
Manęs jau neberasi –

Sulaikęs juodbėrį staiga,

Į žemę pažiūrėsi:

Ir žemė taps žiedais marga...

Aš diemedžiu žydėsiu – (S. Nėris)

Ilsėkis ramybėje, Močiute!

2025 m. balandžio 8 d. į amžinybę iškeliavo

A. A. ALDONA BATVINSKIENĖ

iš Valinčių.

Nuoširdžius padėkos žodžius tariame Valinčių kaimo gyventojams, giminėms, artimiesiems ir visiems, dalyvavusiems laidotuvėse. Ačiū už maldas, gėles, aukas ir užuojautos žodžius. Širdingai ačiū giesmininkams už gražias giesmes ir maldas.

Dėkojame parapijos klebonui Andrzejui Opanowskiui už gedulingas mišias ir visiems už velionės palydėjimą į amžinojo poilsio vietą.

Liūdintys vaikai su šeimomis

2025 m. balandžio 8 d. po sunkios ligos mirė

A. A. ONUTĖ MALINAUSKAITĖ

iš Punsko.

Velionės artimieji dėkoja visiems, ištiesusiems pagalbos ranką ligos metu – gydytojai Janinai Paransevičienei, medicinos seselėms, visiems, kurie ją guodė, globojo ir padėjo rūpintis jos mažaisiais dvyniais, bei kiekvienam, parėmusiam finansiškai.

Dėkojame visiems, dalyvavusiems šermentyse ir laidotuvėse, ypač giminėms, Punsko vaikų darželio mokytojoms ir auklėtinių tėveliams, Punsko bažnyčios chorui, draugams, kaimynams bei pažįstamiems, už maldas, užuojautos žodžius, aukas ir gėlių žiedus.

**Ačiū, kad buvote su mumis tomis dienomis, ačiū,
kad nepaliekate mūsų dabar.**

Velionės tėvai, sesuo ir vaikai

2025 m. gegužės 17 d. į amžinybę iškeliavo
mūsų mylimas vyras, tėvelis, senelis ir prosenelis

A. A. VALENTAS ŽUKAUSKAS

iš Punsko.

Dėkojame kunigui, giesmininkams, giminėms, kaimynams, policijos darbuotojams, visiems, kurie aplankė velionį, už maldas, aukas ir palydėjimą į paskutinę kelionę.

Žmona ir sūnūs su šeimomis

Lietuvos žiniasklaida MRF

2025 05 13–26

MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Kad politikas rinkėjų visada stebimas atidžiau ir vertinamas griežčiau negu eilinis pilietis – jokia naujiena visame pasaulyje. O jei jis „slysteli“, politiniai priešininkai nė skatiko nebūtų verti, jei tuo nepasinaudotų. Šįkart opozicijos dėmesio centre atsидūrė valdančiosios koalicijos lyderių socialdemokratų vadas premjeras Gintautas Paluckas.

Mat socialiniuose tinkluose atsirado nuotraukos, kaip premjeras kartu su savo pažįstamais ilsisi vienoje gražioje sodyboje: žvejoja, kepa žuvis, vaikšto po žirgyną ir pan. Viskas tikriausiai būtų praėję be didesnio susidomėjimo, jei G. Paluckas nebūtų nufotografuotas verslininko Tautvydo Barščio poilsio komplekse Alytaus rajone, Balkasodyje. Beje, verslininkas jau trečią kartą nepasirodė Kauno apygardos teisme vykstančiuose posėdžiuose, kur jis turi liudyti eksprokurorų byloje.

T. Barštys – žmogus, kuris 2006 m. žurnalo „Veidas“ atlikto tyrimo duomenimis turtingiausių Lietuvos žmonių 30-uke užėmė 15 vietą, tačiau, kaip rašyta žurnale „Stilius“, „prieš kelerius metus išgirsta onkologinės ligos diagnozė privertė vyrą permąstyti savo gyvenimą, parduoti ilgus metus kurtą verslo imperiją ir atsigręžti į savo šaknis“. Kompaniją G. Paluckui „palaikė“ ir dar vienas žinomas Lietuvoje žmogus – buvęs socialdemokratų partijos narys, neseniai nuteistas Druskininkų meras Ričardas Malinauskas.

Kaip vėliau Seime oponentams aiškino premjeras, jo žvejyba buvo „privatus šeimos laisvalaikis“, kuris išviešintas paties T. Barščio. „Jis tapo nelabai privačiu, žirgyno savininkui

nusprendus gal marketingo tikslais pavišinti mūsų viešnagę socialiniuose tinkluose, „Instagrame“. Situacija yra gana paprasta. Tai labai graži vieta, išpuoselėta, tai nuostabus žirgynas, su gerais atsiliepimais, mes ten viešime antrą kartą, moku ir užsakau iš savo sąskaitos“, – politiką citavo portalas lrt.lt.

Premjeras nesureikšmino ir to, kad žvejyboje dalyvavo Druskininkų meras. Kaip minėtam portalui sakė G. Paluckas, jis neatsakingas už tai, kad T. Barštys pasikvietė kitų draugų.

Be abejo, Seimo opozicija sukritikavo Vyriausybės vadovo draugiją ir teigė, jog toks laisvalaikis kelia tam tikrų klausimų. Anot portalo tv3.lt, feisbuke Liberalų sąjūdžio pirminkė Viktorija Čmilytė-Nielsen rašė: „Premjero savaitgalio žvejybą galima vertinti trumpai – grįžtama prie ištakų, tik premjerines medžiokles su naudingais asmenimis keičia žvejyba. O pagal tai, kiek dėmesio sulaukia ši žvejyba, akivaizdu, kad tai nebuvo „nereikšmingas“ atsitiktinumas, kaip dabar mėginama išsiskirti.“ Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos Seime seniūnas Mindaugas Lingė taip pat buvo tos nuomonės, jog susitikimas nebuvo atsitiktinis. „Įdomu, ko paprašė premjeras G. Paluckas auksinės žuvelės, sugautos vieno turtingiausių Lietuvos verslininkų T. Barščio tvenkinyje. Įdomu, ko už žuvelę paprašė T. Barštys iš premjero G. Palucko“, – feisbuke rašė parlamento narys.

Premjeras tuo metu teigė, kad „žvejyboje, kuri per „Instagramą“ praktiškai transliuojama, jokių paslapčių ir jokių neskaidrumų ir būti

negali. <...> Kalbėjome apie sliekus, kukurūzus, „Liliputo“ sūrį, ant ko geriau karpiai kimba“.

Kritikos (tiesa, labai švelnios) premjerui teko ir iš drauge valdančiojoje koalicijoje esančios Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“. Pasak „demokrato“ Lino Kukuraičio, politikų laisvalaikis turėtų būti jų asmeninis reikalas, tačiau kai kurių klausimų visuomenei tai galėtų kelti. Vis dėlto, anot Seimo nario, kol nėra jokių faktų, rodančių, jog tokių susitikimų metu galėjo būti sulaukta tam tikrų nuolaidų mainais į reikiamus politinius sprendimus, tokia bendra veikla savaime nėra bloga.

„Kol tos nuolaidos kažkaip neįvardintos, neparodytos, neatskleistos, tol aišku, kad tie ryšiai gali būti tokie, bet tam tikras skaidrumas, deklaravimas ir paaiškinimas yra būtina dalis“, – „demokrato“ mintis perteikė portalas tv3.lt.

Nors G. Paluckas visiems jau lyg ir buvo papasakojęs istoriją „su karpiais“, tačiau opozicijos pastangomis šis klausimas atsидūrė Seimo salėje: Vyriausybės vadovas ir ten turėjo aiškinti, ką veikė T. Barščio poilsio komplekse. Kaip rašyta portale lrytas.lt, premjeras į parlamentarus kreipėsi: „Mieli meškerės broliai ir sesės.“ „Jūs gal galėtumėte pasakyti, kas įeina į 200 eurų sąskaitą, ar jūs jodinėjot arkliukais, ar žuvį traukėt, ar dar kažką? Gal galite papasakoti daugiau šitos visos klausimus? Dar labai rūpi, kiek žmonių tame gimtadienyje dalyvavo? Ar tik šeima, ar dar koks Švinis (verslininkas, siejamas su nusikalstamu pasauliu ir garsiausiais nusikalstamo pasaulio veikėjais – red. past.), Malinauskas

ar dar kažkas taurytę pakėlė?“ – paklausė konservatorė Aistė Gedvilienė. Anot lrytas.lt, „šis klausimas prajuokino G. Palucką, o jo atsakymas – visus valdančiuosius, nepagailėjusius plojimų. „Aš nežinau jūsų šeimos gimtadienių šventimo ypatumų, ar tikrai į svečius kviečiate Švinių ar kitus jūsų draugus. Na, žinokite, mes vis tik mėgstame tam tikrą santūrumą, individualumą, todėl šventėje buvome tik mes keturiese ir mūsų keturkojis šeimos narys Bondas.“

Savo vertinimą apie Vyriausybės vadovo laisvalaikį milijonieriaus ir mero kompanijoje „Žinių radijui“ išsakė Prezidentas Gitanas Nausėda. „Aš galiu pasakyti tik tiek – aš nei medžioti, nei meškerioti neičiau. Ne visai galbūt tinkamas būdas demonstruoti santykius su vienais ar kitais verslininkais, juo labiau kad kyla klausimas, kodėl tokie verslininkai pasirinkti, o ne kiti. Taip kad norint, jog būtų mažiau diskusijų ir būtų daugiau skaidrumo, manau, tikslinga būtų vengti tokio pobūdžio istorijų“, – radijui sakė G. Nausėda.

Reaguodamas į šalies vadovo žodžius, G. Paluckas atsakė galintis pažvejoti ir vienas, tačiau neplanuojantis „savęs izoliuoti už spygliuotos tvoros“. „Esame su šeima apsitarę, tikrai neplanuojame savęs izoliuoti už spygliuotos tvoros ketveriems metams. Taip, atsakingai žiūrime į visus abejones keliančius susitikimus, bet tokie susitikimai keltų abejonių ir neskaidrumų, jei būtų slapti. Šiuo atveju jie yra vieši, nors ir leidimo mano niekas neprašė viešinti, bet aš priekaištų dėl to neturiu ir neprieštarauju“, – sakė ministras pirmininkas.

Ekonomikos temos žiniasklaidoje didelei visuomenės daliai, matyt, daug svarbesnės už politikos. Kiek kam didės kainos (optimistų, kad jos galėtų mažėti, panašu, seniai neliško), kokie bus atlyginimai, pensijos,

kokius naujus mokesčius ruošiasi užkrauti valdžia... Tokie ir panašūs klausimai neduoda ramybės tūkstančiams žmonių, šimtams verslininkų.

Pasak žiniasklaidos, būsto kainos Vilniuje artėja prie didžiųjų Europos miestų lygio, o nekilnojamojo turto (NT) ekspertai sako, kad gali būti, jog būstas taps prieinamas tik išrinktiesiems. Vieni sako, kad tai yra brandžios rinkos ženklas. Kiti teigia, kad tai nerimą jauniems gyventojams kelianti tendencija.

O kol kas „būsto rinkoje – sujudimas: nors palūkanos mažėja, kainos – auga“, – buvo rašoma portale tv3.lt. „Nors valdžia grasina apmokestinti NT, lietuviai graibsto paskolas ir puola pirkti naujus butus ir namus. Susivilioję sumažintomis Europos centrinio banko bazinėmis palūkanomis, lietuviai šiemet butų ir namų prisipirko tiek, kad pardavimų apimtys palyginus su pernai išaugo trečdaliu.“ Būstas lyginant su praėjusiais metais ir taip pabrango, tačiau tiems, kurie tik planuoja jį įsigyti, prognozės dar nepalankesnės: kainos, tikėtina, ir toliau augs. Prognozes galėtų sujaukti nebent dideli mokesčiai.

Ir kalbama ne vien apie naujos statybos NT. „Už 1968-ųjų statybos name, kuris skaičiuoja beveik 60 metų, esantį 33 kvadratų butą pardavėjai prašo 105 tūkstančių eurų. O norinčių įsigyti tokį būstą, anot brokerės Olgos Akelienės, netrūksta. „Iš tikrųjų, jeigu šito buto kaina būtų, sakysim, 95 tūkstančiai, jis būtų parduotas vakar“, – įsitikinusi „Oberhaus“ brokerė“, – rašyta tv3.lt.

Pasak portalų, Registrų centro duomenys rodo, jog šiemet sausio–balandžio mėnesiais gyventojai įsigijo 800 daugiau namų ir beveik 3 tūkstančiais daugiau butų nei tuo pačiu laikotarpiu pernai. Tačiau, kaip rašė portalas lrt.lt, Lietuvos gyventojai intensyviai perka NT ir Ispanijoje bei gyvena tarp kelių šalių. Vieni sako, kad tai dėl iškilusių

karo grėsmės (vis dėlto Ispanija gerokai toliau negu Baltarusija ar Kaliningradas), kiti – dėl pasikeitusio gyvenimo būdo. Aišku, pati Ispanija lietuviams vilioja prieinamomis NT kainomis ir šiltu klimatu. Ypač lietuviams patinka Alikantės regionas. Viena ten dirbanti NT agentė sakė: „Nueini į parduotuvę Torevejechoje ir ten kas antras žmogus lietuvis.“ Be Alikantės, lietuviai taip pat yra pamėgę Kanarų salas ir Andalūziją.

O kainos gintariniam Lietuvos pajūryje kasmet auga. Ir vis, pasak žemaičių, dėl tos nelemtos trumpos lietuviškos vasaros.

Kaip buvo rašoma Klaipėdoje leidžiamame „Vakarų eksprese“, išankstinės viešbučių registracijos Lietuvos pajūryje rodo, kad užsienio turistai sugrįžta į Lietuvą. Klaipėdos viešbučių ir restoranų asociacijos prezidentas Juozas Tubinas dienraščiui sakė, kad esama ekonominė situacija pakoregavo kainas. „Kainos vidutiniškai šiemet augo apie 10 procentų, nors turėtų augti daugiau – paslaugų savikaina auga sparčiau. Didėjo atlyginimai, maistas per metus brango iki 30 procentų, iššūkis yra ir energetikos išteklių kainos, mokesčiai.“ Anot jo, Lietuvos pajūryje labai jaučiamas sezoniskumas, todėl, kad būtų galima sukaupti „lašinukų“ žiemai, kainos turėtų didėti apie 20 procentų, tačiau šiandien tai nėra realu.

Daugiau laisvų vietų Klaipėdos viešbučiuose būna tik savaitės pradžioje. Tuomet ir viešbučių kainos mažesnės. „O tokie „pikiniai“ savaitgaliai kaip Jūros šventė paklausą išaugina tiek, kad kai kurie viešbučiai kainas kilsteli ir 2–3 kartus“, – vietinės rinkos subtilybes atskleidė J. Tubinas.

„Grazios“ kainos ir Palangoje: nereikia net „pikinių“ savaitgalių. Portalas tv3.lt pateikė rašinį „Išvydusi cepelinų kainą Lietuvos pajūryje Ilona net prisėdo: „Jūs rimtai?“

„<...> 10,50 už vieną cepelinų porciją??? Nesu ta, kuri dažnai skundžiasi, nepavadinčiau savęs burbekte, bet čia net akys ant kaktos iššoko. Man čia atrodo neadekvatu ir nenormalu tokios sumos. Kas ten per stebuklingas maistas, tie cepelinai gal aukso dulkėmis pabarstyti? <...> Suprantu, tikrai ne kasdien tuos cepelinus kertam už tokią kainą, gal kartą galima atgailėti, bet pagalvojus, jei atvažiuoji savaitei į mylimą Lietuvos pajūrį ir vis pietauji mieste, tai gali likti ir tuščiomis kišenėmis. <...> kaip ten sako, kol bus paklausa, bus ir pasiūla. Įdomu, kiek ta cepelinų porcija kainuos kitąmet – gal jau 15 ar 20 eurų? Nei juoktis, nei verkti, tikrai mūsų pajūris yra gerokai brangesnis už užsienio šalis“, – rašė skaitytoja.

Tačiau, pasirodo, kurortuose ne labai yra kam tuos cepelinus virti, patiekti klientui, plauti indus... „Kurortų verslai ieško sezoninių darbuotojų, daugiausia reikia pajūryje“, – rašyta portale lrt.lt.

Kaip pranešė Užimtumo tarnyba (UT), vien Palangoje reikia 330 darbuotojų, Druskininkuose – 120, Birštone – 35, Neringoje – 30. „Palanga išsiskiria ir tuo, kad darbo paklausa gerokai lenkia pasiūlą“, – portalas citavo UT Palangos skyriaus paslaugų darbdaviams specialistės Ievos Chadakauskienės žodžius.

I. Chadakauskienės teigimu, įmonės vasaros darbuotojams taiko mažesnius reikalavimus nei anksčiau – svarbiau geros asmeninės savybės nei darbo patirtis.

Daugiausia darbuotojų reikia paslaugų sektoriuje: picų kepėjų, pardavėjų, padavėjų, administratorių... Kurortuose balandį siūlytas vidutinis atlygis iki mokesčių: virėjams – 1730, barmenams – 1525, virtuvės pagalbininkams – 1232, padavėjams – 1167, kambarių tvarkytojams – 1222 eurai.

*Brangiausia Mama, ačiū Tau už gyvenimą, šilumą, žodžius, kurie gydo.
Tegul kiekviena diena Tau dovanoja ramybę, sveikatą ir tą pačią meilę,
kuria visada dosniai daliniesi su mumis.*

Su gimimo diena!

80-ojo gimtadienio proga **Danutę Balytienę**
nuoširdžiai sveikina

Dukra ir sūnūs su šeimomis

*Gėlės šnabžda paslaptis apie praėjusias ir būsimas šventes.
Kiekvienas jubiliejus – tai tarsi naujas pavasaris,
kai širdis atgyja, o laikas su meile išpiešia naujus gyvenimo peizažus.
Tegul ateinantys metai būna pilni tikro džiaugsmo,
spalvų ir lengvų vėjo dvelksmų, kurie neša tik geras akimirkas,
sveikatą ir džiaugsmą.*

Birželio 7 dieną **Petras Senda** švęs 70 metų jubiliejų.
Švęsk savo metų kelionę taip, kaip dangus švenčia kiekvieną
saulėtekį – pilną šviesos ir ramybės.
Tave sveikina

Žmona, dukros, sūnūs, marti, žentas ir anūkai